

18de Aarg.

1887.

33te Bind.

For Hjemmet.

Et Tidsskrift

for

nyttig og underholdende Læsning.

Udgivet af K. Thronsen.

15de April. — 7de Hefte.

Decorah, Iowa.

Paa Udgiverens Forlag.

Trykt i den Norske Synodes Bogtrykkeri.

Entered at the P.-O. at Decorah as 2nd class postal matter.

En interessant Fortælling.

Fortællingen „Stolelæreren og hans Son“ er nu færdig fra Bogbin-
deren og sælges heftet i Omflag for 30 Cts., indbunden i Papbind for 45
Cts., i smukt Skirtingsbind for 60 Cts. og i smukt Skirtingsbind og
Guldsnit for 75 Cts. 3 Partier gives den sædvanlige Rabat. Requisitioner
saavel i Partier som enkeltvis sendes til Hovedkommissionæren.

Lutheran Publishing House, Decorah, Iowa.

J. J. Audubons Biografi med Portræt, Natten, et Relief af Thorvaldsen, Den udmærkede Fortælling „Anna“, Kurfyrstinde Elisabeth af Brandenburgs Biografi

og meget andet Læsestof (4 Hefter af „For Hjemmet“) sendes portofrit for 35 Cts. Adresse:

R. Thronsen, Box 1014, Decorah, Iowa.

10 ældre Bind af „For Hjemmet“,

(120 Hefter med sammenhængende, udvalgt Læsning) sendes portofrit for \$7.50. 6 Bind for \$5.00. 1 Bind for \$1.00.

Adresse: R. Thronsen, Decorah, Iowa.

U n m. Ved et Bind fortaaes 12 Hefter. De Bind, som for Tiden kan skaffes, er 18de samt 20de til 32de.

Meneely & Company, West Troy, N. Y.,

Klokker. Fordelagtigt bekendt blandt Almenheden siden 1826. Kirke-, Kapel-, Skole-, Brandalarm og andre Klokker; ogsaa forskjellige Slags Klokkespil.

J. I. O. Gremm.

følger

Pianoer, Orgler, Violin-Streng, Sy-Maskiner, Olje, Naale etc.

af bedste og billigste Slags, saa billigt, som det kan sælges.

Se ind til ham, førend De afflutter Hand' med nogen Anden.

 Pianoer og Orgler stemmes, og Arbeidet garan-
teres.

Office i det gamle Post-Office ligeoverfor St. Cloud Hotel.

1 h

DECORAH, IOWA.

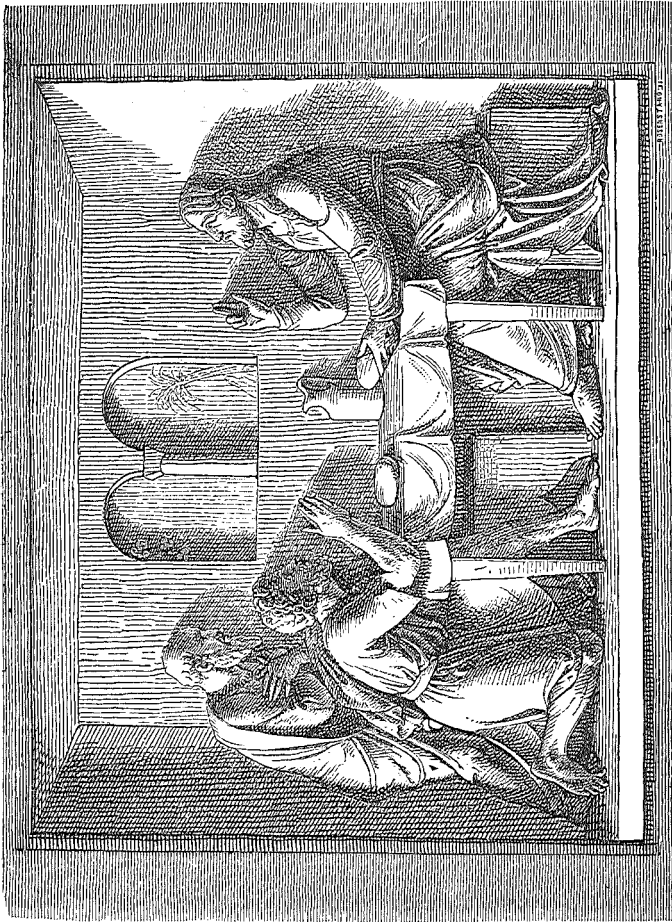
For Hjemmet.

Et Tidsskrift for nyttig og underholdende Læsning.

18de Aarg. }

15de April 1887.

} 7de Hefte.

Jesus og de to Disciple i Emmaus.
Efter et Billede af Thorvaldsen.

Jesús og de to Disciple i Emmaus.

Dg se, to af dem gif paa den samme Dag til en By, som var tredsindstyve Stadier langt fra Jerusalem, hvis Navn var Emmaus. Dg de talede med hverandre om alle disse Ting, som vare skeede. Dg det begav sig, der de talede og bespurgte sig med hverandre, kom og Jesús selv nær og vandrede med dem. Men deres Dine vare betagne, saa at de kjendte ham ikke. Men han sagde til dem: Hvad ere disse for Taler, som I føre med hverandre, medens I gaa, og ere bedrovede? Men en af dem, som hedte Cleophas, svarede og sagde til ham: Er du alene fremmed i Jerusalem og ved ikke de Ting, som der er skeede i disse Dage? Dg han sagde til dem: Hvilke? Men de sagde til ham: De Ting om Jesús, den Nazaraer, som var en Prophet, mægtig i Gjerning og Ord for Gud og alt Folket; og hvorledes de Ypperstepræster og vore Øverster have overantvordet ham til Dødsdom og korsfæstet ham. Men vi haabede, at han var den, som skulde forløse Jsrael; men med alt dette, er det idag den tredie Dag, siden dette skeede. Saa have og nogle af vore Kvinder forstræffet os, da de vare aarle ved Graven; og der de ikke fandt hans Legeme, kom de og sagde, at de og havde set et Syn af Engle, hvilke sige, at han lever. Dg nogle af dem, som vare med os, gif hen til Graven og fandt det saaledes, som og Kvinderne havde sagt; men ham saa de ikke. Dg han sagde til dem: O I Daarer og senhjertede til at tro alt det, som Propheterne have sagt! Burde det ikke Kristus at lide dette og at indgaa til sin Herlighed. Dg han begyndte fra Mose og fra alle Propheter, og udlagde for dem i alle Skrifterne det, som var skrevet om ham. Dg de kom nær til Byen, som de gif til, og han lod, som han vilde gaa længere. Dg de nødte ham meget og sagde: Bliv hos os, thi det er mod Aften, og Dagen helder; og han gif ind for at blive hos dem. Dg det skede, da han sad med dem tilbords, tog han Brødet, velsignede og brød det, og gav dem. Men deres Dine bleve aabnede, og de kjendte ham; og han blev usynlig for dem. Dg de sagde til hverandre: Var ikke vort Hjerter brændende i os, der han talede til os paa Veien, og der han oplod os Skrifterne? Dg de stode op i den samme Time og vendte tilbage til Jerusalem, og fandt de Ælve forsamlede og dem, som vare hos dem, hvilke sagde: Herren er sandeligen opstanden og set af Simon. Dg de fortalte de Ting, som vare (skeede) paa Veien, og hvorledes han blev kjendt af dem, idet han brød Brødet.

Haandverker-Liv paa Kristi Tid.

Af Prof. Dr. Franz Delitzsch.

(Fortsat fra forrige Hefte).

Agrippa den 1ste havde i 50 Aar ført et gjeldbudent, udsøvende Synhelio, men i de tre Aar, han var Konge, blev han pharisæisk from og satte en Væe i at iagttage den jødiske Lov med samme Trostak som de andre Israelliter, uden dog at kunne fornegte Herodierne's medfødt hedenste Tilboieligheder. Han bortødslede Millioner paa glimrende at smykke Staden Berøp's med Theatre, Amphitheatre, Soilegange, Bade, Statuer og Billeder. Og uagtet han der ved de aarlige Skuespil lod uddele Korn og Dje blandt Folket, saa sølte man det dog smerteligt, at han saa over al Maade udmærkede en ikke israelitisk Bn. Paa den anden Side lod han den gylbne Kjebe, som Keiser Caligula havde givet ham istedetsfor Jernkjeden, han havde baaeret i det romerste Kængsel, ophænge som en Gave til Helligdommen over Tempel's Skattammer, og ingen Dag, siger Josephus, gif hen, uden at han ofrede. Talmud roser ham som Monsteret for en israelitisk Konge. Vi finde ham der ofte at forhandle med Pharisæerne's Hovdinge. Der fortælles, at han bar sin Kurv med Førstegrøde paa egne Skuldre op ad Tempelbjerget, ja, da han engang efter et Jubelaar efter gammel Skik fra en i Templet opreist Talerstol oplæste Affnitted om Kongen af femte Mosebog, randt Taarerne ham ned af Kinderne ved de Ord: „Du skal ingen udenlansk Mand sætte Dig til Konge,“ saa at de Omstaaende rørte raabte til ham: „Vær ubekymret Agrippa, du er vor Broder, du er vor Broder.“

Det er denne Herodes, som lod Jakobus, Zebedæi Søn, halskugge og da han saa, at dette behagede Jøderne, lod han Petrus indespærre. Han døde pludselig i en Folkeforsamling, i hvilken han viste sig i en helt af Sølv tilvirket Pragtklædning og lod sig af Smigrere hylde som en Gud.

Haandverket havde under hans Regjering gode Dage. Han bortødslede i det Mindste ikke de Midler, han havde at raade over, i det fjerne Udland. Han vidste ogsaa, hvorledes Haandverkere og Handelsmænd havde det, thi førend hans Lykkestjerne gif op, var paa hans Søster Herodias's Forbøn hos hendes Gemal, Embedet som Agoranom — Torve-Mester — i Liberias blevet givet ham.

Hans Søn, Agrippa den 2den, var et afbleget Skyggebillede af Faderen. Ogsaa han spillede den Fromme, men med mindre Stærkeri. Det var ham, som med sin Søster Berenice, til hvem han var knyttet ved ganske andre Baand end Søftendebaandet, lod Apostelen Paulus føre for sig, forat de kunde se ham paa nært Hold.

Det storartede Byggematerial, som han for paany at tage fat paa Udvidelsen af Tempelbygningen lod komme fra Libanon, kunde ikke komme til Anvendelse paa Grund af den udbrudte Krig med Romerne. Men at han dog ikke gjerne saa, at Arbejderne gif ledige og forarmedes, havde han tid-

ligere vist, da Tufinder af Arbeidere efter Fuldbendelsen af Tempelbygningen mistede sin hidtilværende Underholdning. Han beskæftigede dem da med at lade Jerusalem brolægge med hvidt Marmor.

Den bedste Stilling, Haandværkerne kunde glæde sig ved under Herodierne blev dem tilfel, der var beskæftigede med Tempelbygningen, der fortsattes fra 20 Aar før Kristus til omtrent 10 Aar før Jerusalems Fald. Det var mere end 18,000 Arbeidere. Arbeidet blev bortalkorderet efter Anemaal og afleveret efter et noget større Anemaal, forat Muligheden ja endog Skindet af en Forurettelse mod det Hellige skulde undgaaes. Arbejderne kom derved ikke tilfort, thi Lønnen var rigelig; den blev udbetalt ei alene ugentlig, men daglig, og hvem, der endog blot havde arbeidet en Time om Dagen, fik derfor strax sin Betaling, og man maa ikke tro, at blot Bygmestere, Stenhuggere, Murere og Lømmere vare beskæftigede. Den 40 Aen høie Mur, som indesluttede begge Tempelforgaarde, fik 9 høie Portaler, af hvilke 8 vare forsynede med forgyldte og forsolvede Fløidøre, og kun den østlige havde Fløidøre af korinthisk Ets, men var derfor saa meget rigere udsmykket. Denne Port hed Mikanor-Porten eller ogsaa „den skjønne“ (Ap. Gj. 3, 2.) Templet var ogsaa indvendig rigt udstyret med Sølv og Guld saavel med Beklædninger som med massive Arbejder af disse ædle Metaller. Det hele egentlige Tempelhus glimrede dels i den straalende Glans af Guldplader, som beklædte det paa alle Sider, dels der, hvor det ikke var overtrukket med Guld, af det mest blendende hvide og pletfrie Marmor; oventil straalende det af gyldne Spidser, som vi vilde have anseet for Lynafledere, men som efter deres Bestemmelse hed: Beskyttere mod Ravnene.*) Jern blev aldeles ikke brugt i det Indre, og det store Brændoffer-Altar var endog opbygget uden Verktøi af Jern; thi „det Livsforfortende skulde ikke spinges over det Livsforlængende.“

Malerens Pensel blev ubenyttet ved Templets Udstyrelse, men Billedhuggerens Meisel havde i det Mindste paa Ostportens Gaal anbragt — saa synes det — et Basrelief af den persiske Hovedstad Susa. Meget mere at gøre havde ikke alene Kunstarbeidere i Guld, Sølv og Kobber, men og Bøvere, Strikkere og Forfærdigere af Klæder; de skulde tilvirke Forhæng mellem Tempelhusets hellige Rum og Klædningsstykker til Præsterne. Forhængen for det Allerhelligste var efter Udsagn af Viceppræsten Simon, der havde seet det, vævet af 72 Snore, hver Snor indeholdt 24 Traade, 6 purpurblaa, 6 purpurrode, 6 skarlagensfarvede og 6 hvide. Det var de fire betydningsfulde hellige Farver. Da Jesus udtalte de gaadefulde Ord: „Medbryder dette Tempel og i tre Dage vil jeg igjen bygge det op,“ var der allerede i 46 Aar bleven bygget paa Jerusalems Tempel. Det var et storartet Mindesmærke om de forskjelligste palæstinensiske Arbeidsgrenes Kunstfands.

*) Fuglene skulde forhindres fra at sætte sig i Ro paa Tempeltaget og gjøre det urent. Red.

Flere Arbeidsgrene havde endog vedvarende deres Værksteder i Tempelbygningen. At ove Slagterhaandverket i stor Maalestok blev nødvendigt ved de forbilliedlige Dyreoffer, for hvis Afstæffelse vi takke Jesu Kristi Dyring af sig selv. Den paa det Noieste anordnede Udførelse af Slagtningen, Udtagelsen af Indvoldene og Sonderlemmelsen forrettede altid Præsterne, der havde trukket Lod om Tjenstgjørelsen for Dagen. Nord for Alteret var det saakaldte Slagtehus, her stode 8 Smaasoiler af Sten med firkantede Planker af Cedertæ ovenpaa; hver Plante indeholdt tre Rækker af Kroege for derpaa at ophænge stort og smaat Kvæg, og mellem de smaa Soiler stode Marmorborde, paa hvilke Dyrenes Skind blev aflaaet. Templet havde ogsaa sine Bagerier. Der var et eget lidet Rum, i hvilket hver Morgen det hpperstærkelige Vand=Spiseoffer blev baget, og et eget Rum, hvor Stuebrodene blev tilberedte. Der var udmærkede Finbager og Parfymerer. Tilberedelsen af Stuebrodene var arvelig i en Familie Garmu, og Forfærdigelsen af Røgverk i en Familie Abtinaz; med disse to Familier kunde Jngen maale sig. Alexandriner, som forsøgte det, kunde ikke bringe istand en saa stjern og ligeopstigende Røgsoile. I det Hele sparede Alexandrinerne, som man hidtaldte, ikke til de Forventninger, man havde gjort sig til dem. Da Haandverkere fra Alexandria skulde reparere Templets Kobber=Chymbel, maatte man omgjøre, hvad de havde gjort, for at gjengive Chymbelen sin tidligere behagelige Klang. Da de havde istandsat Kobbermorteren, der var sprukken, og i hvilken Specerier til Røgelsen blev stødte, maatte man ogsaa omgjøre denne Reparation for — saa fortælles der — at opnaa en ligesaa aromatisk Blanding som tidligere. Palæstinensisk Arbeide vandt saaledes Prisen. Et Mesterverk af dette var et Orgel med hundrede forskjellige Tøner; det var ikke Vandorgel (Hydraulis), men et Vindorgel med Piber, hvis mægtige Klang man skal have hørt lige til Jericho. Over Vandværkerne var der ansat en særegen Opsynsmand. Videre gaves der i Templet ikke blot en særegen Læge for Underlivs sygdomme, som, fordi Præsterne altid maatte være barbenede og gaa paa Stengulv, ikke havde liden Praxis, men der var ogsaa en Brøndopsynsmand, en Garderobemester, en Lampevægefabrikant, en Opsynsmand over Forhængene, det vil sige over Kunstværere, som holdt disse i Stand og arbejdede under Bistand af Kvinder. Mestere og Medhjælpere af de forskjelligste Haandverk arbejdede her og bleve betalte af Tempelkassen. Dette Tempel var, som det heder i Hebræerbrevet, et stort Skjotten, et stort Bageri. Det verdensophlysende Ord om Tilbedelse af Gud i Aand og Sandhed behøvede kun at blive udtalt for i al Evighed at gjøre Gjenoptagelsen af denne Gudsdyrkelse umulig, efterat den engang var falden.

Tidens Anstuelser betræffende Arbeide og Haandverk i Almindelighed.

Lader os, før vi gaa videre, gjøre os bekendt med de i Jesu Tid- alder almindelig gjængse Anstuelser om Arbeide og Haandverk. Det nye Testamente maa her regnes blandt vore Hovedkilder og ved Siden af det Talmud, hin storartede, jødiske Religionslovbog, i hvilken den nationalt dannede Jøde har sit aandelige Hjem, medens den for de Dannede af Kristenheden er ligesaa ubekendt som Indernes Veda eller Persernes Avesta.

En ved British Museum i London ansat jødisk Lærd ved Naom Emanuel Deutsch har offentliggjort en Opsats over Talmud i et af de mest læste og anseede engelske Tidsskrifter, Quarterly Review, en Opsats, i hvilken han søger at vise, at der aldeles ikke er den store Forskjel mellem Jødedom og Kristendom, som man formener, idet de nytestamentlige Stiford, Signelser og Sjørnesprog ikke skulle være at anse for Kristendommens Originaleiendom. Indtrykket af denne behagelig skrevne Opsats var saa meget dybere, jo mindre Flertallet af Læerne var istand til at sammenligne Talmud med denne dens Forherligelse. Om Brangsidens af dens Rygside er der ei Tale. Kristendommen, mener han, forholder sig til Talmud som en Indsø til Oceanet, som den har at takke for sit Tillob. Hvad der er godt ved Kristendommen skal allerede findes i Talmud, og hvad der støder i den, skal allerede der finde sin Gjendrivelse.

Det vilde være let at vise, at Forfatteren ikke har nogen Ahnelse om Kristendommens Væsen; denne bestaar jo fremsforalt i Frelsens Kjendsgjerninger, bestaar deri, at i Jesus er hin Tjener aabenbaret, hvem Gud i det gamle Testaments profetiske Ord har lovet at gjøre til en Pagt for Folket og til Hedningernes Lys (Ej. 42, 6. 49, 8.), det er: til Midler for et nyt fra Israels udgaaet og den hele Folkeverden omfattende Forbund, — men da vi i disse Foredrag beskæftige os med Haandverkslivet paa Jesu Tid, saa vilde vi paa Haandverks Grund vise ved et Exempel, at Kristendommens Kildekrifter ere meget ældre end deres talmudiske Paraleler.

„Saa du nogenfinde i dit Liv — siger i Talmud en Rabbi Simeon Glazars Son — et Dyr eller en Fugl at drive et Haandverk? Dog ernære de sig uden at komme i Nød, de, der dog alene er staaede i den Hensigt at tjene mig. Men jeg er staaet for at tjene min Skaber, og naar nu hine, som er staaede for at tjene mig, uden Nød ernærer sig, skulde jeg, der er staaet for at tjene min Skaber, ikke kunne ernære mig uden Nød? Sikkerlig kun ved slette Handlinger forspilder jeg mit Underhold. Hvem erindrer sig ei herved Jesu Ord: Ser til Fuglene under Himmelen, de saa ikke, de høste ikke, de samle ikke i Lader, og Eders himmelske Fader nærer dem dog, — ere I da ikke meget mere end de?“

Af saadanne Paraleler fremdrager Hr. Deutsch en stor Mængde, idet han med stolt Fornemhed gaar af Veien for Spørgsmaalet om Prioriteten,

som om det aldeles ei turde opfastes. Naar levede nu hin Simeon Glazars Son? Han levede paa Keiser Hadrians Tid, i det Mindste et helt Aarhundrede sildigere end Jesus. Vi ville nu vistnok ikke desaarstaa, at han har laant sine Ord umiddelbart af Matthæus's Evangelium, som var i Omløb paa Hebraïst, eller middelbart af en kristen Mund; men, finder et virkeligt Bøxforshold Sted, saa er aabenbart her som i de fleste Tilfælde Jesu Ord de oprindelige og Simeons Copien. Vi sige: i de fleste andre Tilfælde, og næsten kunde vi sige: i alle andre Tilfælde, thi foruden Hillel, om hvem jeg har udtalt mig i mit Skrift om „Jesus og Hillel“, ere alle talmudiske Lærere, hvis Udsagn berøre det nye Testamentslige Ord fra en nyere Tid end Kristus og Kristendommens Rildeskrifter.

Forøvrigt tilstaa vi gjerne, at den hele Kristendom let lod sig sammenflikte ud af Talmud, naar den ikke bestod i andet end saadanne Morallove som Formaninger om Tillid til Gud og om en retsaffene Handlemaade; men kun en Thøvedes-Forklaring kan udvande det nye Testamente til en saadan almindelig Sædelære, og hvorfor — spørge vi med Kirkegaard — behøvede den himmelske Visdom at blive Menneſte for at sige Trivialiteter? (: ringe Fornuftvisdom, som Enhver ved at give tilbedste).

Det jødiske Folk har altid været et arbeidsomt Folk, der ikke stod tilbage for noget i Drift, Kraft og Opfindelsesevne til rastløs Virksomhed. Jorddyrkning og Haandværk var dets Hovedbestjæftigelse indtil Opøsningen af dets Selvstændighed som Stat. Først som Følge af Udspreddelse og de tvungende Skranke for dets Arbejdsstrang er det blevet et Skaffer- og Kjøbmands-Folk og er indtraadt i de gamle Phønitiens Sted. Jødernes Gud, siger Cicero engang, maa være en liden Gud, da han har givet sit Folk et saa lidet Land. Men dette lille kun omtrent 33 g. Mil lange og 20 Mil brede Land var igjennem Aarhundreder ved Bøxfirksomheden af guddommelig Beskyttelse og menneskelig Arbejde et jordist Paradis. Dets nuværende Skikkelse er kun Skyggen af, hvad det var for. Det var terrasserformig bebygget og beplantet næsten lige op til Bjergtoppene. Selv klippig Grund var ved Paaflydning af Muldjord bleven gjort frugtbar. Den mosaiske Lov befordrede og beskyttede Landbruget ved vise Bestemmelser, den begunstige ogsaa Vin- og Olie-Dyrkning. Høisangen viser os Havedyrkningen paa sit høieste Trin. Man indvandt ikke alene Jern og Kobber af den i Dagen liggende Malm, men sandsynligvis ogsaa ved Grubedrift; af Jerngruberne i Landet i Øst for Jordan, bekjendt i Syrien som „Rosengruberne“ blev nogle igjen udnyttede af Ibrahim Pascha i Aarene 1835—39; men Syriens Tilbagefalden til Tyrkiet i Aaret 1840 gjorde en hurtig Ende paa dette paanyttede blomstrende Bjergværks-Arbejde. Egypten var blevet en Haandværks- og Kunstskole for Jsrael. Indførelsen heraf øvede sin Eftervirkning lige til de sildigste Tider. Allerede i Kongetiden før Udlændigheden se vi de mangfoldigste Slags Haandværk drives af Folket. Smede og Laasfmede, Tømmermænd og Murere have særegne Benævnelser. Stampere og Potte-

magere finde vi i særegne Kvarterer. Endog Barbering var allerede bleven til et Haandverk (Ez. 5, 1.).

I Tiden ved Kristendommens Begyndelse, som her bestjæftiger os, var Haandverket saa udviklet og sat saamegen Pris paa, at mange Egne ere blevene berømte for det der med Duellighed og Held drevne Haandverk f. Ex. Arbeid for sine Taugverksarbeider og Refar Chananja og Sichin for sin Lertoi-Fabrikation. Det jødiske Folk var endnu langt fra at være blevet et Handels- og Kjøbmandsfolk. Vi tage naturligvis ikke herved i Betragtning den indre Handel, som er nødvendig for et Folks Livsfordøenheder. Der var, som vi se af Nehemia Bog, i Jerusalem et Torv for Levnetsmidler, paa hvilket ikke blot Folk fra Landet bragte sine Landhusholdnings-Produkter, men hvorchon ogsaa Folk fra Tyrus bragte Fisk og andre Varer. Landbrug og Haandverk kunne jo ikke bestaa uden gjensidigt Kjøb og Salg, hvorfor ogsaa Ypperstepresten i den korte Bon, han paa Forjøningsdagen fremførte efter at være vendt tilbage fra det Allerhelligste til det Hellige, blandt Andet ogsaa bad om et Aar med Handel og Wandel. At Jesus forefandt i Templet Borde med Vexelerere, hvilke til en bestemt Agio vekslede hellige Mynter mod almindelige og Rækker af Duehandlere, hos hvilke de Uformuende, der ikke vare istand til at bringe mere kostbare Dyreoffer, kjøbte Fjærkræ til Dring, betegner ingen særegen Handelsdrift hos Folket; det var Erhvervs-grene, som vare fremkaldte ved Tempeltjenesten, men som, idet de gjorde sig brede paa et utilkørligt Sted, havde nedværdiget den hdre Tempelforgaard til at blide en stoiende Bazar; ogsaa under to — som det fortælles — af Duer vrimlende Cedertæer oppe paa Olsjehjerget stode Boder (Taberner), i hvilke blev frembudt levittisk rent Kjød og deslige; disse „Boder fra Bethanien“ bleve ei trufne af Tempelrensens brændende Jver.

En særegen Fortjærlighed for den Art Handel, der ikke lever af at omsætte eget, men fremmedt Arbeide, viser sig intetsteds hos det jødiske Folk, naar man kaster Blikket tilbage saa langt som muligt fra det første kristne Aarhundrede og omtrent et halvt Aartusinde fremad. „Had ikke“ siger Sirach 7, 16 „det moissommelige Arbeide og den af den Høieste skabte Agerdyrkning;“ om Handel er der ikke Tale. I de 63 Skrifter, hvoraf Talmud bestaar, finder man ikke et Ord til Ære for Handelen, men vel mange, som henpeger paa Farerne ved at strake Penge sammen og ved et omstreifende Liv. „Visdommen“ R. Sochanan med Hensyn paa 5te Mosebog 30, 12 „er ikke i Himmelen, det er, den findes ikke hos Hovmodige; den er ikke hinsides Havet, det er, du finder den ikke hos Handelsfolk og omreisende Kjøbmænd;“ Grunden ligger nær: det ustadige og altid kun paa Fordel beregnede Liv nærer et verdsligt Sind og lader det ei komme til en grundig religiøs Dannelse. Men naar nu Jøderne i Middelalderen ikke alene tilrede sig Handelen, men ogsaa gjorde sig forhadte ved Ager, saa havde de vel, idet de toge Renter af Jfkeisraelitter, paa sin Side den moissaiske Lov, (5te Mosebog 23, 20.) der her gjør en Forskiel mellem Landsmænd og Fremmede, som Kristendommen ikke lader gjælde; men den haandverksmæssige

Wager var ikke i Jødernes Mand, thi Talmud sætter den, der laaner ud Penge mod Renter, paa lige Linie med Hazardspilleren og erklærer begge som lastefulde Mennesker for uværdige til at aflægge Vidnesbyrd for Retten.

Saa meget høiere ærede den gamle Jødedom Arbeide og Haandverk. Da den Hellige, „høilovet være Han,“ siger et Sted Talmud, udtalte sin Dom over den faldne Adam, da løb Taarerne af Dinene paa denne ved de Ord „Torne og Tidsler skal den bære Dig“ og han raabte: O Verdens Herre, jeg og Wslet skulle spise af en Krybbe? Men da Gud vedblev: „I dit Ansigts Svend skal Du æde dit Brød,“ da gav han sig tilfreds. Menneskets Liv er ikke nu mere paradisiisk og dets Livsophold bliver kun, som Talmud ligeledes siger, ofte endog saa tungt som Fødselen for en Kvinde, og det gaar saa haardt til derved, som om man vilde med Magt op mod det røde Hav, da et Guds Under skilte dets Bandede ad. Men ogsaa i dette uparadisiiske Liv bliver Menneskets Overhoighed over Dyret lagt for Dagen derved, at hans Næring, saa kummerlig den end er, og saa sur den end maatte blive ham, dog er den Løn, der har været Maalet for hans Arbeide. Wslet, der hærer Byrder, og Dyen, der trækker Plougen, ere Menneskenes ubevidste og villieløse Tjenere, men dette gjør sig selv til Jordens Tjener, idet hin hjælper den til levende Sæd og gylden Frugt. „Elsk Arbeidet“ var et Balsprog af Hillels Lærer Schemaja, der maa være død kort for Jesu Fødsel. Stort er Arbeidet, siger en Anden, thi det opvarmer sin Mester. Og med Rette bliver den mosaiske Lovbestemmelse, der fastsætter en firedobbelt Erstatning som Straf for at have stjaalet et Faar, men en femdobbel som Straf for at have stjaalet en Oxe, forklaret deraf, at i sidste Tilfælde Gierens Tab i hans Arbeide tillige bliver taget i Betragtning; se der — saa lyder Slutningen — hvilken Pris Gud sætter paa Arbeidet! Da engang en ung Mand kom til Rabbi Ismael, spurgte denne ham: Mit Barn, hvad har du for Arbeide? Han svarede: Jeg er Skriver. Da raabte Ismael: Mit Barn, vær da samvittighedsfuld, thi det Arbeide er et guddommeligt Arbeide!

Ja alt Arbeide, som fortjener sit Navn, er guddommeligt. Thi Verden er en Enhed i hvilken Alt griber ind i hinanden. Alt Enkelt er Mittel for høiere Maal, og Alt tilsammen er Mittel for det Heles Endemaal, det er, for det, som Gud havde til Hensigt, da han foresatte sig at skabe Verden og udførte sit Forsæt. Den Enkeltes Opgave kan ikke være selvsikt Nødhelse, den maa bestaa deri, at han lader sin Handlen i snevrere, i videre og middelbart i videste Kredts tjene til Vel for det Hele, som han ser sig omgivet af, og Arbeide heder netop denne Virksomhed, der tjener til det Heles Vel. Naar vi se bort fra de jordiske Arbeidsmidler og den nærværende Moie, var Arbeidet i denne almindelige Betydning allerede det paradisiiske Menneskes Opgave, og i denne Betydning gjælder det endog om Arbeidet, at det er guddommeligt og evigt. Thi ogsaa Guds verdensstabile Virksomhed, ved hvilken han gjorde Almagten til Tjener for Kjærligheden, kaldes paa Bibelens første Blad et Arbeide, og endog det himmelske Himsides, naar og hvorledes

det end afflorer sig for de hellige Seere, viser sig ikke som en ledig og ensformig Ro, men som Bevægelse, Virksomhed, Selvopofrelse, Fuldbyrðelse af guddommelige Befalinger, Fordeling af Forretninger, der angaa Himmel og Jord, kort, Arbeide i Guds Tjeneste.

Derfor formaner Paulus sine Læsere paa saa mange Steder i sine Breve til at arbeide og varetage deres jordiske Kald og at gjøre Godt med sine Hænder for at kunne have noget at meddele dem, der have Behov, (Eph. 4, 28.), og ei selv behøve Andres Hjælp, (1 Thess. 4, 11.), som ogsaa et Ord af Talmud siger: Gjør Sabbathen til Arbeidsdag ved paa hin ikke at spise bedre end paa denne, og træng ei til Andre! Og et andet indsfjærper: Lad Mennesket paatage sig endog det mest modbydelige Arbeide og træng blot ei til Andre! Værdensaltet er vel anlagt paa gjensidigt at suppleres, men en Lediggjænger er et mere skadeligt end gavnligt Lem af denne Organisme, og at give var altid saligere end at tage, og Naadsensbrød af Menneskehænder har altid en bitter Bismag. Derfor vilde Paulus intet Brug gjøre af sin Ret som Forhinder af Evangeliet til at lade sig række de nødvendige Livsforudenheder af de villige Tilhørere. (Matth. 10, 10.). Barnabas og nogle andre af hans Medarbeidere gjorde ligesom han, der ligeoverfor Thessalonikerne kan give sig det Vidnesbyrd, at han ved Siden af den utrættelige Forhændelse af Evangeliet havde arbeidet Dag og Nat med egne Hænder for ei at være nogen af dem til Byrde. (1 Thess. 2, 9.). Men han var ogsaa bedre stillet end de palæstinensiske Apostle, (1 Cor. 9. — 2 Thess. 3, 8.), der var kaldede bort fra deres Fiskerbestilling; han forstod et Haandverk, i hvis Udførelse han hverken var hindret tillands eller tilvands.

Der gives intet Haandverk, siger Talmud, som Verden kan undvære; men lykkelig den, som i sine Forældre har Monstret af en fortræffelig Haandtering! Der er Forskjel paa Haandverk og Haandverk efter dets Værd og Rang; men og det ringeste er ingen Skam, forsaavidt som det tjener den virkelige menneskelige Fornødenhed, og hvilket som helst er bedre end intet. Naar Paulus siger: Den, der har stjaalet, han stjæle ikke mere, saa lyder det som en Hentydning til det gammeljødiske Ord: Naar Nogen ikke lærer sin Son noget Haandverk, saa er det, som om han lod ham lære Stratenrøveri. Træl Skindet af dødt Kvæg paa aaben Gade, siger et gjængs Ordsprog, og sig ikke: jeg er en Præst, eller jeg er en stor Mand, det Arbeide er mig modbydeligt. Gud har ogsaa ordnet det saa, at et Haandverk behager sin Haandwerker, saa intet gaar tabt for Verden. En vis Simeon var paa Jesu Tid en duellig og søgt Brønd-, Grav- og Hulegraver i Jerusaleem. Denne sagde engang til Rabbi Jochannan ben Zaccai, Hillels Discipel: Jeg er en ligesaa stor Mand som du. Den berømte Rabbi spurgte: Hvorledes det? Fordi jeg, svarede han, ikke mindre end du tjener det Heles Fornødenhed. Naar Nogen kommer til dig og spørger efter lovligt rent Drickvand, siger du til ham: Drik af den Brønd der, thi dens Vand er rent og hjølgt, eller, naar en Kvinde spørger dig om godt Badevand, saa

figer du til hende: Vask dig i denne eller hin Cisterne, thi dens Vand borttager Urenhed. I Virkeligheden var Simeon en ligesaa uundværlig Person for Jagttagelsen af de jødiske Kænselseslove, som alle Lovlærere, hvilke man i tvivlsomme Tilfælde spurgte om Raad.

Lige indtil den Dag idag er det Valgsprog gaaet i Arv fra Mund til Mund blandt Jøderne: „Meloché er Beroché“, det er, Arbeide er Betsignelse, og: Arbeide er „saan Charpe“, det er, ingen Skam. Der mangler vistnok ikke paa Vediggængere, der drage fra Land til Land, fra Sted til Sted og leve af deres Landsmænds Belgjørenhed, og der gives omvandrende Kræmmere, Landsbyløbere, som svare til den Reiseveltsignelse, en Moder gav sin Søn ved hans Vortgang: „Lad dig støde, lad dig slaa, lad dig træde paa, lad dem spytte paa dig og kaste dig i Hundehullet; men rig maa du blive.“ Det er ioinesaldende, hvorledes de Bedre blandt det jødiske Folk, ere blevene fremmede for Gud og verdsliggjorte, siden dette Folk, tilbagetrængt fra Jordbrug og Haandverk, har kastet sig paa den farlige Ting at søge sit Erhverv ved Handel i det Smaa og i det Store eller ogsaa, hvad der allerede tog sin Begyndelse i den første romerske Keiseritid, ved effektivtøgende literære Frembringelser og ved sceniske Kunster.*) Men paa alle Omraader viser dette Folk en Begavelse, der kan kappes med det mest Fremragende af, hvad Andre have kunnet lægge for Dagen, og en Arbeidskraft, for hvilken mange af vore Liberale i den Grad ere hange, at de ere blevene vakkende med Hensyn til Gjennemførelsen af Jøde-Emancipationen. Hvor det har været dem forundt, ere Jøderne ogsaa paa Algerbrugets Omraade igjen blevene hjemme. Da Erhvervelsen af Landeiendom var bleven dem tilladt i Østerrig 1849, lukkede Hundreder sine Boder og kastede jublende Hylten fra Skuldrene for at blive Bønder. Om Næringsfriheden vil gjøre dem Haandverket igjen fjært i den Betydning, i hvilken vore Gamle lovede det en gylde Jordbund, vil først vise sig i Fremtiden.

„Ja, Haandverket har en gylde Jordbund.“ Maatte der end komme 7 Hungeraar, siger et med dette kristelig germaniske samstemmende gammel-jødiskt Ordsprog — gennem Haandverkerens Dør trænge de ikke ind. Men ogsaa Haandverket har sin Skyggeside. Det er mærkeligt, at det egentlige Haandverk, saaledes som vi læse paa et af de første Blade i Bibelen, tog sin Begyndelse blandt Kains Efterkommere. Tubal Kain var den første Smed. Kain betyder ligefrem Smed og Tubal Jernspaan. Saa tro forplanter det Gamle sig i Orienten, at Smeden i Landsbyen Gubbäta ez Zetän paa Hermon, hos hvem Consul Wegstein optog en Fortegnelse over Inventariet i hans Verksted, kaldte de ved Smedningen affaldne smaa Jernblade, det saakaldte Smedie-Slæg, tubäl.

Den kaititiste Gren af den ældste Mennekesked fremstiller den begyndende Verdsliggjørelse. Haandverket har senere haft noget ved sig af den kaititiste Gift, som det aldrig har fornegtet. Gjører Eder frie for denne,

*) En anseet jødiske Skuespiller var Mithros, se Josephus, vita c. 19.

Hjære unge Venner! Væder ikke Eders Sjæle blive til Fanger af de jordiske Stoffe, som I have mellem Eders Hænder! Væder ikke Eders Haandverk blive et Fængsel for Eders Aand. Materielt Sind, spidsborgerlig Inskrænkethed, tugt- og dannelsesløs Raahed være Eder forhadet! I have ikke blot et jordisk, men ogsaa et himmelsk Kald — sørg for, at det ene gennemtrænger det andet. Da vil og den Ringeste blandt Eder staa høiere end mange høitstaaende Herrer, hvis Synsevne er udslukket i Udsvævelser, høiere end saa mangen En, der er stolt af sin Rigdom eller sin Fødselsadel, og som har nedstøvet sin Sjæl i sin Hestestald eller i sine Jagthunde.

Dog, jeg er kommet bort fra min Opgave. Det næste Foredrag skal føre Dem saa meget dybere ind i Enkelthederne ved det gammeljodiske Haandverkerliv. (Mere).

En mærkelig Kostskole.

Som Enhver ved, har Religionskolen mange Hindringer at kæmpe med, og til disse horer især her i de nordvestlige Stater Vanstueligheden ved at faa Børnene til stadigt at møde frem i Vintertiden, da Veiret ofte er saa haardt, at endog vorne Folt ikke kan vove sig ret langt bort fra Husene. Hvad kan da gøres, for at ikke den til Lære- og Undervisning saa bekjendte Vintertid skal blive spildt for Religionskolen? Dette Spørgsmaal har Grans Menighed (ved Mayville, Trail County, Dakota) som det synes paa en meget heldig Maade løst, og Læreren, Hr. A. Ingberg, har (i Bladet „Fædrelandet og Emigranten“ No. 10 og 11 for 8de og 16de Marts d. A.) redegjort for deres Fremgangsmaade i en Artikel, hvoraf vi tillade os at meddele det Væste. Menigheden skulde bygge sig en Kirke, og man fik den Tanke, at man ved samme Leilighed ogsaa kunde for godt Kjob faa Lokaler til Menighedskolen: Fuldsorelsen af Kirken skulde ske efter en Plan, hvorved de, foruden Kirke, ogsaa skulde faa Plads til en Kostskole for 60 til 70 Børn. Dette blev udført, og Indretningen beskrives saaledes:

I Kirkens Basement har vi en Spisosal for omtrent 70 Børn, Kjøkken og Væskerum samt Stue og Soverum for Husholderen, og desuden Proviant- rum i Taarnsodens Basement. Brønd og Cisterne er der i Kjøkkenet, samt Afstøbskanal for Vaskvandets o. s. v. Ovenpaa, altsaa paa Kirkens Gulv er Rummet delt i 3 Afdelinger saaledes, at de 2 er Skoleværelser, og det 3die er indrettet til Kirke. Disse Afdelinger dannes af Fløidøre, som kan stypes op saaledes, at hele Kirkens Rum om Søndagene kan benyttes af Kirkealmuen. Under Gudstjenesten ser da Kirken ud som en anden Kirke med Gallerier, som hvile paa Stolper, 12 Fod høie. Mellem disse Stolper gaar Fløidørene. . . . . I Ugen er Fløidørene, som gaar med Lod, fænkede ned, og da finder man to smagfuldt møblerede Skoleværelser med vakfært pærede Bæge. . . . Disse danner Delingen mellem de to Skole-

værelser og desuden mellem Skoleværelserne og den egentlige Kirke med Prædikestol, Alterkor og Sakristi. Ovenpaa de to Skoleværelser er der to Sengenærelser, et for Smaapiger og et andet for Smaagutter.

Hele denne Bygning opvarmes ved en god Furnace, som staar i Basementet. I Ugen opvarmes ikke Kirkerummet, men derimod baade Sengenærelserne og Skoleværelserne.

I Forbindelse med denne Opvarming er der et Ventilations-system, som Hr. Jørgberg ogsaa nærmere har beskrevet i sin Opsats. Angaaende det Maal, man havde sat sig, forklarer han, at „Planen var den, at vi vilde bringe Børn med Klæder og Proviant til Læreren, som da skulde tage mod dem, gjøre en stor Familie af Lærere, Husholder og Børn og opdrage og undervise de Sidste i Tugt og Herrens Formaning.“ Forrige Høst kom man da saa vidt, at man kunde udsende følgende Cirkulære:

Grans Menigheds Boardingskole

begynder den 29de Novbr., med 2 Lærere, Husholder og nødvendig Hjælp til at modtage og føre Tilsyn med omkring 70 Børn.

1. Al ukonfirmeret Ungdom fra Syvaars-Alderen, som vil finde sig i Skolens Regler, optages.

2. De bør medbringe følgende Ting:

a) Bøger: BOC, Katekismus, Pontoppidans Forklaring (Udtog eller Sandhed til Gudfrugtighed), Bogts Bibelhistorie, Nystament (norske Bibelselskabets Udgave), Throndsens Læsebog, Synodens Psalmebog, Jensen's Sangbog for Børn og Ungdom, Regnebog (Appletons eller Quackenbos's).

b) Skrivematerialier: Tavler, Griffler, Papir, Skrivepapir, Penne og Blæk.

c) Klæder: En tyk Kvilt iftedenfor Madras (bequemme Feltfenge staar til Afbenyttelse), 1 Lagen, 1 Hovedpude, 1 Kvilt, 2 Haandklæder.

d) Fødevarer: 40 Pund bedste Sort Flour, 10 Pund Kjød, 10 Pund Flest, en halv Bushel Poteter, 4 Pund Smør, 1 Pund Kaffe, et halvt Pund Coffee A Suffer, et halvt Pund granulated Suffer og 1 Pund torrede Æbler. NB. Dette er beregnet paa at være tilstrækkeligt for 1 Barn i 1 Maaned.

e) Et halvt Pund The, 1 Box Baking Powder, 1 Pund Lard, lidt Salt, Pepper, Yeast, Saleratus, Løg og andre Grønsager, 1 Gallon Mælk, saa ofte det kan afsees. NB. Dette er beregnet paa at være tilstrækkeligt for hver Elev for hele Terminen, 4 Maaneder.

3. Belysning og Opvarming forstaffer Menigheden.

4. For Pleie og Undervisning betales \$1.75 pr. Maaned for Børn, der besøger Skolen 4 Maaneder; men for blot en eller to Maaneder betales \$2.50 pr. Maaned og for 3 Maaneder \$2.00 pr. Maaned.

5. Desuden kræves, at Børnene ved Optagelsen maa være rene og uden nogen Sygdom.

6. Hvis Board ikke kan bringes med Børnene, kan samme erholdes ved Skolen for \$1.00 pr. Uge for Børn fra 7 til 12 Aar og \$1.50 pr. Uge for Børn fra 12 til 16 Aar.

I Anledning af Indmeldelser og nærmere Oplysning henvende man sig til Stedets Præster B. Harstad og J. Halvorsen eller undertegnede
 A. J n g b e r g, Lærer.

Nu har denne Skole været igang omkring to Maanedes, og vi kan, Gud ske Tak, sige, det har gaaet langt over Forventning godt. Vi har indskrevet 67 Børn. Nu bedes Læreren af det følgende at prøve at faa et Indblik i denne store Families Husorden.

Vi vil da tænke os alle samlede, Lærere, Børn, Husholdere og Tjenere. Kl. 8½ Aften ringes der til fælles Husandagt for hele Skolen. En af Lærerne læser da et Kapitel af det nye Testamente, dernæst læses i Kor Forsagelsen og Befjendelsen, derefter læser Læreren Fadervor og Velsignelsen, og Psalmen Nr. 474 afhænges, hvori vi da alle i Forening talter Herren for, at han har bevaret os fra alt ondt, og beder, at han vil bevare os fra al Jammer og Nød, at han vil bevogte os med sin Englehær og regiere os med sin Aand. Vi beder ogsaa, at han vil bevare vor Fader og Moder, faa de ogsaa maa leve længe med os, ja at vi maatte opbyde i Ære og Dyd, og at Gudsfrugt altid maatte være vor Pryd. Desuden bedes om godt Nemme og Forstand, og at Herren vil bevare os i vor Daabspagt, saalænge vi er her tilhuse. Sluttelig anbefaler vi os baade med Legeme og Sjæl i Herrens Haand og trofaste tror, at han vil bevare os. Derefter følger Lærerne Børnene paa Soveværelserne og ser til, at de er vel dækkede i Sengen; paa Soveværelserne tillades ingen Samtaler eller anden Stoi. Efterat alle er komne i Seng, læser et af Børnene Fadervor høit. En af Lærerne sover paa Gutternes Soveværelse og en af Tjenestepigerne paa Smaaajenternes.

Kl. 7 om Morgenen ringes der atter, og da maa alle Børnene op, hvorefter de forsoier sig til Væsterværelset og vasker sig. Kl. 7½ Frokost. Ved Bordet læser da Læreren en Katekismusordbøn, og efter Maaltidet læses i Kor Forsagelsen og Befjendelsen, Fadervor og Velsignelsen, ligesom Psalmen Nr. 474 afhænges. Derefter samles Børnene paa Læseværelserne, hvor de i Lærernes Nærværelse lærer sine Læser. De læser da indtil Kl. 9. Derpaa er de frie fra Kl. 9 til 9½. Skolen begynder Kl. 9½ med fælles Husandagt, hvorved et Kapitel af det gamle Testamente oplæses, et Par Vers af en Psalmes synges, og Bøn holdes af Læreren. Skolen varer til Kl. 12 med 15 Minuter fri. Middag Kl. 12. En Bordbøn læses af Læreren før og efter Maaltidet. Fri 1½ Time. I Middagstiden har hvert Barn at rede sin Seng; ellers benyttes Fritiden til Leg eller til at bære Sne eller Is til Væsterværelset og af Smaaajenterne til at sture Knive og Gasler eller vasse Dækketoi. Om Eftermiddagen er Skole til Kl. 4½ med 15 Minuter fri. Fritid fra Kl. 4½ til 6. Aftensmad Kl. 6; da læses ogsaa en Bordbøn før og efter Maaltidet. Efterat Børnene har spist Aftensmad,

gaar de atter til Læseværelserne, hvor de læser paa sine Læger til Kl. 8. I denne Tid forelæser Læreren for dem gode Fortællinger eller andre Stykker. Derefter er de frie en halv Time, før den sælles Aftenandagt holdes, som før er bestreuet.

Jeg har nu her søgt i Korthed at give en Skildring af denne vor Skole, Husets Indredning og Husregimentet; jeg vil til Slutning faa sige, at det volder ingen Vanskelighed at holde Orden paa saa mange, og jeg tror, at denne Skole har mange Fordele fremfor den almindelige Dngangsskole. Herren se i Naade til Religionskolen iblandt os!

J. Ingberg."

Det er en sand Glæde at faa høre en saa god Efterretning fra Menighedsskolen. Det Slags Skoler er vistnok i Verdens Dine kun ringe og usle Institutioner; men deres Gjerning at plante Kristentro og Gudsfrugt i Barnehjertet er Guds egen Gjerning, hvormed han baade hjælper den Enkelte og tillige opholder Menighedslivet og Kristensamfundet for de kommende Tider. Tak og Hæder skyldes Enhver, som ærligen arbejder i den kristelige Religionskoles Tjeneste.

Seet ved Lys.

Fortællinger af A. D o l m a r, Forfatter til „Præstegaarden i Harzen“ m. fl.

III. Fattige Folk.

En Skildring fra det virkelige Liv.

3.

(Slutning).

Bed Begravelsen saa Martha sin Broder for sidste Gang. Han kom ikke mere hjem, og hans Principal sendte forgiæves Bud efter ham. Han var borte. Nu blev hans Bedrageri opdaget, og det var en af de tungeste Timer i Marthas Liv, som for altid satte sit Præg i hendes Ansigt og Karakter, da Kjøbmanden aabenbarede hende hendes Broders Gjæld og med haarde Ord forlangte Erstatning for sit Tab. „Harde han ikke været en agtværdig Mand's Søn. vilde jeg aldrig have taget ham uden Kaution,“ sagde han, „men jeg troede, jeg havde at gjøre med retfaste Folk.“

„De skal ikke lide noget Tab,“ svarede Martha, „hver Hvid skal blive Dem tilbagebetalt. Jeg beder Dem kun om en kort Tids Henstand. Til hvilken Sum beløber Deres Fordring sig?“

„Han har Alt i Alt bedraget mig for over 600 Kroner.“ 600 Kroner! Og Martha havde nu neppe nok to i sit Eie. Gulbet syntes at vasse under hende; men alligevel reiste hun sig og sagde rolig: „Til den første i næste Maaned haaber jeg at kunne betale Dem Alt tilbage; men beder Dem om imidlertid ikke at omtale min Broders Feiltrin. Mine Forældres Navn skal blive uplettet. Lovet De mig det?“

Rjøbmanden lovede det og fjernede sig. Nu var Martha alene, ganske alene, som hun troede, forladt af Gud og Mennesker. Med usigelig bitre Tankter sad hun alene i den mørke Stue. Dette var altsaa at leve? Fader død, Moder død, Broderen æreløs og landsflygtig, hun uden Penge, uden Slægtninger, uden Venner; — thi hvem af alle hendes Bekjendte havde nogensinde i Virkeligheden taget sig af hende? — med en trykkende Gjæld, uden særegne Gaver, uden Ækthhed, uden Mod og Tillid til Gud — — ja, nu maatte vel den blege Hungerød komme, den stod jo allerede paa Dørtræskelen. Hvis hun ikke fik mere Arbeide, hvis hendes Kunder sagde hende op, hvis hun blev syg —?

Nei, hun vilde ikke blive syg; dø — ja det vilde hun gjerne, dø pludselig, ligesom Moderen, der saa hurtigt havde faaet gaa bort fra det Hele og ikke fik se mere af al denne Glendighed, — men syg vilde hun ikke blive og saaledes langsomt lide Hungersbøden. Martha mandede sig op. Fremforalt vilde hun redde sit ærlige Navn.

Hun folgte de fleste Møbler og andre Sager, som Forældrene havde efterladt, og beholdt kun, hvad hun behøvede til et Børelse. For gamle Møbler bliver sædvanlig kun lidet betalt; men disse var udmærket vedligeholdte, og Martha var virkelig efter fire Ugers Forløb i Besiddelse af 600 Kroner. Vistnok havde hun solgt mangan en Ting, som hun saa gjerne havde villet beholde; men det maatte jo sælges, baade Faderens Lænestol og Moderens Kommode, for at betale, hvad Broderen havde forbrugt til Al og Cigarer; men med hvert Stykke, som Datteren saaledes maatte stille sig ved, var det, som om ikke blot en Del af hende selv fratoges hende, men som ogsaa Kjærligheden til Broderen mere og mere sluknede. Da Alt var solgt, erindrede hun neppe mere, at hun havde en Broder.

Nu flyttede hun til den anden Ende af Byen og leiede et lidet Kvistbørelse, som under hendes omhyggelige Hænder snart saa ud som en Dokkestue. I det ene Hjørne stod hendes Seng, i et andet en liden Kaffelovn, ved Vinduet hendes Etbord, og herfra kunde man se et Stykke Himmel. Men saa høit hævede Martha aldrig sine Øine; hun saa kun omkring sig, om hun ikke skulde opdage Smuds og Støv et eller andet Sted, om Dørtaafsen var blank nok, eller om Sengetæppet laa glat. Forresten levede hun kun for sit Arbeide; thi hun maatte være slittig, maatte tjene Penge for at kunne leve, maatte leve for at spare, maatte spare for at leve, — thi hvem vilde sørge for hende, naar hun blev gammel og svag?

Vistnok var der bleven vist hende megen Hjælp og Deltagelse af Naboerne ved hendes Moders Død; men det havde kun været en oieblikkelig Medfølelse, en Deltagelse, som Ulykke og Død næsten daglig vækker hos os. Om en dyberegaende, varig Interesse var der ikke Tale, og Martha havde erfaret nok til at vide, at man kun da vilde bryde sig om hende, naar man selv kunde have Nytte deraf. (Det var nu Martha's Mening). Men da dette ikke var Tilfældet, lod man hende gaa sin Vej alene.

„Din Vej vil blive ensom,“ havde Præsten ligesom profetisk sagt ved

hendes Konfirmation, „slut dig derfor desto inderligere til Herren, din Gud.“ Den første Del af disse Ord havde hun altid erindret; nu gik de i Opfyldelse. Hendes Vei var meget ensom. Biskop var hun af egen Tilskyndelse flyttet til en anden Del af Byen for at undgaa ethvert Spørgsmaal angaaende hendes Broder; men saa maatte hun ogsaa her faa en hver venlig Deltagelse.

Martha arbejdede flittigt og var meget flink. Hun fik derfor snart nok af Runder, ja egentlig flere, end hun kunde overtage. Om Morgenen gik hun ud og kom hjem sent om Aftenen. Da var hendes første Arbejde at tælle sine Penge og at lægge tilside dem, hvorved hun skulde betale Husleien, og dem, som hun behøvede til sin lille Husholdning. De øvrige Penge gjemte hun, og det var hendes største Glæde, naar hendes lille Stat forøgedes. Ja, hun maatte og vilde spare. Hun maatte sørge for sine gamle Dage og negtede sig derfor enhver Glæde og Udspreddelse. Det var et Held, at hun for det Meste spiste der, hvor hun boede, ellers vilde hun vel ogsaa have negtet sig den nødvendige Næring. I Storm og Uveir saa man den lille, blege Snyttige altid gaa de lange Veie tilfods; Drofske og Sporvogn eksisterede ikke for hende. Punktlig som et Uhr gik hun til sit Arbejde og utrættelig førte hun Maal og Sag den hele Dag. I mange Huse var man jo særdeles fornøiet med, at hun neppe talte et Ord; saa arbejdede hun desto mere. Men der fandtes ogsaa Herkaber, som var venligt stemte mod den stakkels Snyttige, der stod saa alene i Verden, og gjerne vilde have budt hende noget mere end Penge; men de opgav snart Forsøget, at tale noget mere end nødvendigt med den tause Pige. I mange Huse fandtes ogsaa deilige, rødfindede Børn, som vilde kalde hende Tante, som slyngede sine smaa Arme omkring hende og holdt Munden frem til Hys. Men de blev for det Meste afviste med de Ord: „Jeg har ikke Tid.“ „Du træder paa min Kjøle.“ „Kom mig ikke nær med saa slidne Hænder.“ Da blev Børnene bange og vogtede sig vel for at komme i Veien for den, som ikke havde noget Hjerte for dem.

Efterhaanden kunde Marthas glædeløse Jndre ikke andet end give sig Vidnesbyrd i det Ydre. Hun kunde ved den ubethydeligste Anledning svare meget barskt og uvenligt og blive heftig og grov, naar man var af en anden Mening, end hun. Hun selv vidste neppe derom; thi hun havde jo Ingen, som kunde gjøre hende opmærksom paa hendes Feil; heller ikke havde hun Umgang med Nogen, hvorved hun kunde lære Taalmodighed og hendes Kanter aflibes. Derfor blev hendes Væsen mere og mere haardt og uvenligt.

„Froken Valder er ofte utaalelig,“ kunde hendes Runder sige, „saa vred og heftig, naar ikke Alt gaar efter hendes Hoved. Børnene er ganske bange for hende.“

„Ja, det er sandt, men jeg vil dog beholde hende; hun arbejder, som ingen Anden. Jeg undgaar at tale med hende og kommer da ganske godt ud af det med hende.“

Saaledes blev Martha mere og mere ensom. Et Par Gange i disse

lange Arbeidsaar troede hun vistnok at se Lyffens Blomst spire frem paa sin Livsvei. Engang bar den en ung Mauds Træt, og hun troede, at han holdt af hende. Da fik han i en Samtale med hende vide, at den Formue, hun engang havde eiet, var tabt, og han begyndte at trække sig mere og mere tilbage og lod tilsidst Intet høre fra sig, — det var atter en bitter Erfaring, som efterlod en Braad i Marthas Hjerte. En anden Gang nærmede en Pige af hendes Alder sig hende. Martha havde endnu aldrig haft en Veninde og havde dog ofte længtet efter en saadan, om hun end ikke vilde tilstaa det for sig selv. Men hvad hun havde holdt for en Solstraale, blegnede snart til det tarveligste Lys, som ikke engang kunde opløse Marthas lille Stue. Vistnok kom de to endnu af og til sammen, indtil endelig deres Veie skiltes, uden at vække Savn hos nogen af dem.

Om Søndagene gif Martha regelmæssigt i Kirke, — naar det ikke hastede med et Arbeide, som hun maatte gjøre særdivgt. Om Eftermiddagen gif hun paa Kirkegaarden for at besøge sine Forældres Grave. Hun smykkede dem med friske Kranse og tænkte derunder med bitter Bemod: „Din Grav vil Jngen pleie og smykke med Kranse.“

Marthas Penge forogedes fra Dag til Dag. Det faldt hende snart besværligt at gjemme dem alle. Hun vilde ikke raadføre sig med noget Mennefte; thi hun havde Mistillid til Alle, og hun vilde ikke for Alt i Verden lade Nogen ane, at hun havde Penge, og det ikke en ubetydelig Sum. Hun vilde ikke for nogen Pris lade den komme sig ud af Hænderne; thi hvor fandtes der nogen Sikkerhed for den i den hele Verden? Efter den sorgelige Erfaring, som hun selv og hendes Moder havde gjort, havde hun tabt al Tiltro til Menneftene. Vel vidste hun, at hun egentlig burde faa Renter af sine Penge; men Sagen var hende ikke ganske klar, og hun vilde heller give Afkald paa de faa Renter, end udsætte sig for at miste det Hele. Endelig besluttede Martha at sætte en liden Del af sine sammensparede Penge i Banken. Men da hun havde lagt dem paa Bordet og saa, hvor ligegyldig de blev modtagne, og der blev givet hende kun en værdiløs Bog istedet, da lovede hun sig selv, at hendes øvrige Penge skulde ikke gaa den Vej, uagtet hun indfaa, at de stod sikrere i Sparebanken, og at hun naarjombest kunde tage dem ud.

4.

Endnu en Bekymring forbitrede Marthas Liv. Hun holdt et Dagblad sammen med flere af Husets Beboere, og i dette stod under „Lokalefterretninger“ berettet om Ulykkestilfælde og Forbrydelser. Altid var der stjaalet eller brudt ind et eller andet Sted, undertiden endog begaaet Mord. Hvor ængstedes da den ensomme, nu allerede ældre Pige for sin skjulte Skat og troede i ethvert fremmedt Ansigt at se en Tyv. Under disse Omstændigheder blev det hende mere og mere umuligt at være hjemmefra den hele Dag. Hvad kunde ikke ske paa den Tid, og hvorledes kunde ikke hendes Kammer se ud, naar hun kom hjem om Aftenen? I Worden, tomt, Alt

borte, — hun udmalte sig alle slags Skrækk billeder, og Hungerens blege Skikkelse, som hele hendes Liv havde staaet truende for hende, traadte paany som den sidste Gæst ind i hendes lille Stue. Da begyndte hun at sy endnu ivrigere, som om Arbeide og blot Arbeide kunde fordrive de mørke Tanker. Endelig modnedes den Beslutning hos hende, — da det nu ogsaa med Aarene faldt hende vanskeligt at føie sig efter Andre, — blot at tage imod Arbeide hjemme. Hun gjorde det, og var i Sandhed ganske alene, ensom blandt de mange Hundredetusinder, som boede i den samme By, som hun, ukjendt og næsten forglemt.

Men fandtes der da Ingen, som viste hende Kjærlighed eller Velvillie? Biskop fandtes de; thi intet Menneskes Liv er saa fattigt, at jo Kjærlighedens Blomst spirer frem paa hans Bei. Men Martha havde ikke i sin Barndom lært at elske. Hverken Fader eller Moder havde givet Barnet den rette Kjærlighed og havde heller ikke fordret den af hende; Arbeide og Ordren havde været Hovedprincippet i dette Hus. Nu kunde Martha ikke mere lære at elske; thi ogsaa Kjærligheden maa læres og øves for at leve. Frembød der sig for hende en Leilighed til at hjælpe en Fattig, saa gav hun ham vistnok en liden Gave, men ikke af Kjærlighed. Mangen Skuffelse og bitter Erfaring ved saadanne Leiligheder lukkede tilsidst ganske hendes Hjerte, og hun affærdigede de Fattige med de Ord: „Jeg behøver mine Penge mere end I, og Ingen giver mig Noget.“

Ja, hendes Bei var ensom, — og dog forte den hende ikke nærmere til Ham, som er de Faderløses Fader og de Forladtes Hjælper.

Endnu en Prøvelse mødte hende; hun begyndte at blive døv. Hvor tungt var ikke det for hende! Snart kunde hun neppe mere høre, hvad der blev talt til hende, og hun traf sig mistroist og bitter fuldstændigt tilbage paa sit lille Værelse; hun naar hendes Arbeide gjorde det nødvendig for hende, traadte hun i Berørelse med Andre. Naar hun saaledes sad alene paa sit Kammer, kunde den Tanke trænge sig frem: „Hvis jeg nu ogsaa begynder at se daarlig, hvad skal jeg da gjøre?“ Trostesløs stirrede hun ind i Fremtiden, og Tanken paa hendes sammensparede Penge gav hende hverken No eller Fred. Atter og atter talte hun dem. Det var efter hendes Omstændigheder en stor Sum; men „arbeide maa jeg, arbejde, arbejde saa længe, som jeg kan, det strækker endnu ikke til,“ sagde hun ved sig selv, og Maalen fløi atter hurtigt mellem hendes Fingre. Nu undte hun sig neppe mere den nødvendige Mad. Hun hungrede nu, for engang ikke at lide Hunger, og hun led Savn, for engang ikke at maatte undvære Alt.

Fortjene Penge, det var den ene Tanke, som den stakkels Stabning endnu klart kunde fastholde, og den anden var: spare sammen Penge!

Solen gik op og gik ned, Vinteren fulgte paa Sommeren, og Sommeren paa Vinteren, — Martha arbejdede og strabede sammen. — — —

I flere Dage havde Husets øvrige Beboere ikke seet den gamle Sygpleie. Det var forunderligt, at hun ikke lukkede op for Melkemanden; hun havde dog tidligere hver Dag taget imod Melken. Da hun heller ikke den næste

Dag lod sig se, trods vedholdende Ringen, blev Berten hentet. Han ringede, raabte, bankede paa Døren, — intet Svar. Da lod han Smeden komme. Da han havde brudt op Laafen, fandt man den gamle Martha Valder ligge rolig og bleg i sit hvide Linned paa den rene Seng. Hun var meget bleg og bevægede sig ikke, hendes Hænder var fredelig foldede, — hun var død. Lægen, som blev hentet, afgav den Erklæring: „hun er død for mindst 24 Timer siden af Afkræftelse.“

O Gud, — hun var vel ikke død af Hunger? det var vistnok ikke Tilfælde; thi man fandt endnu Madvarer i hendes Skab. Men havde hun haft Kraft til at hente dem? Hun havde maasse spagt raabt om Hjælp, før hendes Kræfter ganske udtømtes. Nei, Ligets Stilling syntes at vise, at hun stille, maasse i Sovne, maasse bevidsløs, var slumret hen. — Saaledes havde Hungerens blege Stikkelse, som i Livet havde forfulgt den stakkels Pige, ikke faaet nogen Magt over hende i hendes sidste Diebliske, nei, forhaabentlig ikke.

„En eller Anden her i Huset havde dog kunnet bekymre sig om det gamle, syge Menneske,“ sagde Lægen bebreidende. „Ja, vi kunde jo gjerne have seet ind til hende; men hvem kunde vide dette, hun havde aldrig beklaget sig, — men vi skulde saa gjerne have gjort det.“ — — —

For sent!

O vis Kjærlighed til Næsten, medens du endnu har Anledning til at vise den; thi den Tid kan komme, da du vil staa ved Graven og grædende maa anlage dig selv!

Den Ufdøde havde ingen Venner, ingen Paarørende; Alt blev derfor forfægtet hos hende, og Byen maatte vel besørge Begravelsen. Men over Huset laa der som en Forbandelse. Nedenunder er Liv og Bevægelse, Lyft og Glæde, og ovenpaa dør et Menneske forladt og alene!

Martha Valders Bei havde i Sandhed været ensom.

Men hvor forbausedes man, da man søgte, at der laa Pengestykker i den Ufdødes Madras, og fandt saadanne overalt i hendes Kommode og blandt hendes Skjofkentu; Papi penge fandt man i Strygjernnet, imellem Føret paa hendes Sjoler og Raaber, imellem Bladene i gamle Bøger. Man ledte og ledte, man talte og talte og fandt, at den fattige Sygige var et velstaaende Menneske, som havde lagt sig 9000 Kroner tilbedste, — en Kapital, af hvilken hun kunde have levet en sorgfri Alderdom. Alle var forbausede; Ingen havde kunnet tro, at den tarvelige Martha var Eier af saa mange Penge. Eier? Havde hun nogenstunde eiet dem? Nei, tværtimod, hun havde været Pengenes Eiendom, og det kolde Metal havde været en tyrannisk Herre, som ikke havde undt hende nogen glad Time, uagtet hun havde fortæret sin Kraft i dets Tjeneste.

O, det elendigste af alt Slaveri!

Havde hun aldrig hørt det Ord: „J skal blive gjenløste uden Penge.“

Et halvt Aar var gaaet, siden man havde bragt Martha Valder til hendes stille Grav. Hun havde dengang vaakt Forundring, der var bleven fortalt om hende i Aviserne; — men saa havde atter Livet gaaet sit sædvanlige Løb, og hun var glemt. Da spurgte en Aften en gammel Mand efter hende paa Politistationen. Han syntes at være fremmed, talte Sproget med en egen Betonning og saa ud til at være en af denne Verdens Rige.

„Martha Valder, Syppige, Fredriksgade 37, fjerde Etage,“ blev der svaret.

„Tak, hende er det,“ sagde den Fremmede.

„— er død den 30te Juni d. A. og begravet paa Vhens Kirkegaard,“ fortalte Betjenten, idet han læste op af sine Papirer.

Død, begravet, for et halvt Aar siden! Og idag var det den sidste Dag i Aaret. Den sidste, og den første i Hjemmet.

Bleg og vaklende fjernede atter den Fremmede sig; halvt ubevidst slog han ind paa Veien til Fredriksgade. Foran det nævnte Hus stod han længe stille, — endelig traadte han ind. Ved Hjælp af lidt Drillepenge fik han Portneren til at vise ham det Bærelse, hvori Martha Valder saa længe havde levet og lidt. Det var endnu ubeboet, og først iovermorgen skulde der flytte Nogen derind. Portneren berettede den fremmede Mand, hvad han vidste om den gamle „Dame“; thi en Dame var hun, siden hun efterlod sig saa mange Penge. Han fortalte noiagtigt om, at hun rimeligvis var død af Hunger, og at man bagefter havde fundet mange Penge hos hende.

Den gamle Herre sparede ikke; han stod ubevægelig. Portneren blev ganstke ængstelig tilmode. „Kan jeg paa nogen anden Maade være Dem til Tjeneste?“ spurgte han.

„Vil De være saa snil at bringe mig en Stol og lade mig saa være her en Stund alene?“

„Ja, gjerne. Frøken Valder var maaske en Slægtning af Herren?“

„Ja“. Det blev sagt i en Tone, som bragte Portneren til ikke at komme med flere Spørgsmaal. — Der sad nu den ensomme Mand alene i det lille Tagkammer. Duffede ikke nu de gamle Minder op? Saa han ikke en alvorlig Fader, en streng Moder, en bleg Søster, en leifindig ung Mand? Gjennemfor ham ikke nu den Skræk, med hvilken hans Moder engang havde erfaret om Sonnens Bedragerier? Saa han hende ligge kold og stiv paa Baaren, hvorpaa hans Skyld saa hurtigt havde bragt hende? Vidste han, at Søsteren havde ofret Alt for at redde sine Forældres ærlige Navn? Og saa han hende i hele hendes lange Liv arbeide, forsage, spare? Følte han, at han havde sin Skyld i dette forfælede Liv?

Intet Ord kom over hans Læber. Den kolde Sved perlede frem paa hans Pande. Endelig mumlede han: „D, og nu kunde jeg have overøst dig med Guld! Og i Sandhed, jeg vilde have gjort det.“

Han blev endnu siddende en lang Stund hensunken i dybe Tanker. Udenfor slog Taarnuhret langsomt og høitideligt sine tolv Slag. Det gamle Aar var gaaet, og ingen Magt kunde atter bringe det tilbage. Den fremmede Mand i det ensomme Kammer reiste sig, tog sig for Handen — og stønede: „For sent.“

Rong Hane.

(Et Folkesagn).

Paa Sjellands nordvestlige Kyst findes en Bynt, som den Dag idag hedder Hanehoved og i sin Tid paa Grund af sine Rev og blinde Stjær var frygtet af de Søfarende.

Ikke langt fra Bynten laa en statelig Herregaard, som beboedes og eiedes af en rig og mægtig Bonde eller Underkonge ved Navn Hane. Bemeldte Hane havde en deilig Datter, der var meget klog og forstandig, men han vilde dog ikke vide af hendes Opmuntringer til at antage den nye Lære, som langfjoledede Mænd fra Østerlandene bragte med sig; tvertimod ofrede han oftere end før til sine hedenste Guder og drev desuden meget Hærverf og megen Strid.

En Morgen, som han saa udover Bynten, bemærkede han en liden Baad, der drev om derude, som det syntes uden Besætning, og da han nysgjerrig gik ned til Stranden, saa han, at den var bunden til et Træ med en Silkesnor.

Hane vilde løse Snoren og trække Baaden iland, men det var ham umuligt; forbitret greb han sit Sværd og hug til; men Sværdet sprang i to Stykker som Glas.

I det samme steg en deilig Engel op af Baaden, der blev til en hvid Sky og sagde:

„Rong Hane! Ligesaa lidt som du med al din Magt kan sønderhugge denne fine Traad, ligesaa lidt kan du modstaa den Gud, som er den eneste og sande. Tro paa ham og kast dine Afguder i Havet!“

Med disse Ord forvandt Englen i Skyen og svævede bort, medens Hane taus samlede Stumperne af Sværdet og gif hjem.

Men fra den Dag blev han rettroende, og lod til Minde om Engelen sin Borg flytte ud paa Bynten, der fra den Dag hed Hanehoved, og tjente som Mærke for de forbiseilende Skibe.

(For Ungd.).

En beshynderlig Proces.

For Retten i Brüksel i Belgien føres i disse Dage en beshynderlig Proces, der lyder som en Roman, uagtet det dog er virkelig.

For nogle Aar siden, da en Expedition afgik til St. Thomas og Verafraz i Vestindien under Ledelse af Grev Hompesch, sluttede ogsaa en belgisk Arbejder ved Navn Francois Hollender sig til denne europæiske Expedition; han boede dengang i Brüksels Forstad Malenbeck Saint Jean.

Hollender forlod dog Expeditionen strax efter sin Ankomst til Amerika og sluttede sig til en Guldsøgertrop der drog til Kalifornien. Hollender erhvervede sig herved en liden Formue og drog tilbage til Brüksel. Her traf han af sin Familie kun to Brødre, som var Arbejdere og levede i smaa Aaar. Hollender forsøgte derfor at overtale dem til at følge med ham en Tur over til Kalifornien.

Brødrene havde ingen Lyst til dette, og da den eventyrligssindede Hollender ikke kunde udholde det rolige Liv i Belgien, drog han alene tilbage til Amerika.

Dette var netop paa den Tid, da de store Petroleumskilder blev fundne i Kalifornien, og Hollender, der var i Besiddelse af nogle tusinde Franks, spekulerede strax i Petroleum, og inden en kort Tid vandt han en Formue paa 3 Millioner Franks.

Da Hollender nu var tilfreds med dette, vilde han vende hjem til sine Brødre og sammen med dem nyde Frugten af sin Lykke. Han vilde dog først sætte deres broderlige Følelse paa Prøve og skrev derfor et Brev, hvori han beklagede, at alle hans Planer var slaaet feil, og at han levede i San Francisco i den største Nød. Han spurgte ogsaa, om han kunde faa være hos dem, dersom han kom hjem til Europa. Den ene af Brødrene svarede aldeles ikke paa hans Brev, den anden derimod skrev et Brev paa 8 Sider med mange Formaning og gode Raad, hvori han bad ham forblive i Amerika. Dette Raad fulgte ogsaa Hollender; men først underrettede han dog sine Brødre om sin store Formue, naturligvis til disses usigelige Uergrelse. Paa samme Tid besluttede ogsaa Hollender at drage Omhu for, at hans Brødre heller ikke skulde faa arve ham efter hans Død.

Da han nu allerede var i en Alder af 60 Aar, var der ikke Tante om Giftermaal, og han vilde derfor tage en Pige til sig og adoptere hende. I dette Niemed henvendte han sig til Waifenshuset i Boston, og blev der anbefalet en smuk, ung Pige paa 17 Aar — ved Navn Helene Bridge. Denne havde, fra hun var to Maanedes gammel, været i Waifenshuset, og da man ikke kendte Forældrene, var der Intet til Hinder for Adoptionen. Men da Hollender nærmere fik se Pigen, forandrede han sine Ansuelser; han vilde ikke længere adoptere hende, men gifte sig med hende.

Pigen indvilgede, og Brylluppet blev fejret den 17de August 1880 i Boston. Hollenders Brødre blev ubehagelig berørte da de fik dette at vide,

og især hvilken stor Formue den af dem ringeagtede Broder lod overgaa til Bostons Waisenhus. Endnu mere overraskede blev de dog, da de i 1884 fik Underretning om, at Broderen var død; samtidig fik de ogsaa en Skrivelse fra en Bostonneradvokat, hvori det hed, at Hollender havde testamenteret sin Enke hele Formuen. Hollender havde sat den Betingelse i Testamentet, at hans Enke ikke skulde have Lov til at gifte sig igjen.

Den neppe 22aarige Enke sørgede over sin Mand et Aar; men hun fandt det dog haardt at hun ikke skulde have Lov til at gifte sig igjen. Hun havde nu Valget mellem at overlade Mandens Formue til Arvingerne eller at forblive ugift; hun vilde forsøge at faa et Forlig istand med Arvingerne. Fru Hollender overlod Sagen til Bostonneradvokaten Vogers, og denne reiste saa til Brüssel, opsogte Brodrene og bød dem hver 100.000 Frks., dersom de vilde afstaa fra enhver Arveret til Broderens Formue. Brodrene indvilgede i dette, og Vogers udbetalte dem strax den aftalte Sum. Nu troede Enken, at hun var fri, og hun stod i Begreb med at indgaa nyt Ægteskab, da hendes Advokat gjorde Modstand. Han erklærede, at han havde kjøbt Brodrenes Ret for sin egen Regning, saa at han altsaa var deres Retsefterfølger. Den Betingelse, at Enken ikke skulde indgaa nyt Ægteskab, skulde staa ved Magt saa længe, indtil han, Vogers, havde indvilget; dette, mente han, kunde let afgjøres, Enken skulde kun række ham sin Haand, saa var den Sag afgjort. — Naturligvis vil Fru Hollender ikke gaa med paa denne Skurkestreg af hendes Advokat, og er Lørdag den 31te December ankommen til Brüssel for af den belgiske Domstol at faa Ret angaaende Kontrakten mellem Brodrene Hollender og Advokat Vogers. Der er ingen Tvivl om, at Retten i Brüssel ikke vil indvilge i at godkende Amerikanerens Handlemaade. Og saa den siffige Advokat Vogers er ankommen til Brüssel.

Denne selsomme Proces finder Sted nu (i Januar) 1887 for Brüsseler Gerichtshof erster Instanz; senere vil vi vel faa Resultatet at vide.

(Efter „Bergens Tidende“).

Vor Tids regjerende Fyrster, ordnede efter Alderen.

	Alder.	Født.	Beseg Thronen.
Wilhelm I, Konge af Preussen	90 Aar	1797	1861
— — — — — tysk Keiser	—	—	1871
Willem III, Konge af Holland.....	70 Aar	1817	1849
Adolf Georg, Fyrste af Schaumburg-Lippe	69 —	1817	1860
Christian IX, Konge af Danmark	68 —	1818	1863
Ernst II, Hertug af Sachsen-Coburg og Gotha	68 —	1818	1844

Carl Alexander, Storhertug af Sachsen-Weimar.....	68	—	1818	1853
Charles III, Fyrste af Monaco	68	—	1818	1856
Victoria I, Dronning af Storbritannien og Irland.....	67	—	1819	1837
Friedrich Wilhelm, Storhertug af Mecklenburg-Strelitz	67	—	1819	1860
Carl I, Konge af Württemberg	64	—	1823	1864
Waldemar, Fyrste af Rippe-(Detmold) ...	62	—	1824	1875
Pedro II, Keiser af Brasilien (1840?)	61	—	1825	1831
Georg II, Hertug af Sachsen-Meiningen	60	—	1826	1866
Friedrich, Storhertug af Baden (1856?)	60	—	1826	1852
Ernst, Hertug af Sachsen-Altenburg	60	—	1826	1853
Peter, Storhertug af Oldenburg	59	—	1827	1853
Albert, Konge af Sachsen.....	58	—	1828	1873
Oscar II af Norge og Sverige.....	58	—	1829	1872
Carl, Fyrste af Schwarzburg-Sondershausen.....	56	—	1830	1880
Franz Joseph I, Keiser af Østerrige	56	—	1830	1848
Georg Victor, Fyrste af Waldeck og Pyrmont (1852).....	55	—	1832	1845
Nasfer-Ed-Din, Schah af Persien	55	—	1831	1848
Friedrich, Hertug af Anhalt.....	55	—	1831	1871
Heinrich XIV, Fyrste af Keurs(-Schleiz)	54	—	1832	1867
Leopold II, Belgiernes Konge (Kongostat 1885)	51	—	1835	1865
Kalafaua, Konge af Havaii	51	—	1836	1874
Ludvig IV, Storhertug af Hessen (Darmstadt).....	49	—	1837	1877
Luis I, Konge af Portugal	48	—	1838	1861
Georg, Fyrste af Schwarzburg-Rudolstadt	48	—	1838	1869
Carol, Konge af Rumænien (Suveræn '74, Konge '81.).....	47	—	1839	1866
Johann II, Fyrste af Liechtenstein.....	46	—	1840	1858
Nikolaus I, Fyrste af Montenegro (Suveræn 1878).....	45	—	1841	1860
Abdul-Hamid, Storsultan.....	44	—	1842	1876
Umberto I, Konge af Italien	43	—	1844	1878
Alexander III, Keiser af Rusland.....	42	—	1845	1881
Georgios I, Konge af Grækenland	41	—	1845	1863
Heinrich XXII, Fyrste af Keurs (-Greiz)	41	—	1846	1859
Otto I, Konge af Bayern	39	—	1848	1886
Friedrich Franz III, Storhertug af Mecklenburg Schwerin	36	—	1851	1883

Mutsuhito, Keiser af Japan.....	35	—	1852	1867
Rhoulalonkorn, Konge af Siam.....	34	—	1853	1868
Milan I, Konge af Serbien (Suveræn '78, Konge '82)	33	—	1855	1868
Alfonso XIII, Konge af Spanien.....	9	Mdr.	1886	1886
Leo XIII, Pave.....	77	Ar	1810	1878

(Eft. Mgbl.).

Forstjellige Slags Notitser.

Koleraen i den argentinske Republik. Af et Brev fra en Danskt, der har været bosat der i mange Aar, er meddelt i „Nationaltidende“ følgende som en Skildring af Stemninger og Tilstande i Rosario under Epidemiens Udbrud. Brevet er dateret 28de November 1886. Rosario ligger paa vestre Bred af Laplatafloden, mellem to og tre hundrede Mile ovenfor Buenos Ayres.

Rosario er i de senere Aar gaaet fremad efter en forbausende Maalestok. Byggegrunde, Huse og især Husleie ere gaaede fabelagtig op, hvorfor jeg fandt det tidsvarende selv at bygge mig et Hus paa en Grund, jeg havde haft liggende ubenyttet i 12 Aar, istedetfor at betale Husleie til Andre. — Der vilde i det Hese taget have hersket almindelig Tilfredshed herover, hvis vi ikke for Tiden hjemsfogtes af den uhyggelige Gjaest Koleraen, hvis forrige Besog i 1868 Mange endnu have i levende Erindring. Den skal være indført fra Genua med Dampskibet „Terseo“; men enten den nu er indført eller opstaaet her, fordi den i vor Luft o. s. v. fandt Betingelserne tilstedede for sin Udvikling, saa udbredte den en Stræk, der i Begyndelsen travede ligesaa mange Dyr som selve Sygdommen, og gjorde, at de forholdsvis saa Menneſter, der ikke gik fra Koncepterne og saaledes virkelig vare istand til at udrette Noget, bleve magtesløse overfor Maaſterne.

Det var imidlertid ikke Befolkningen alene, der tabte Besindelsen; men Øvrigheden og Lægerne gave i den Henseende ikke Befolkningen Noget efter, hvorfor de mest fortvivlede Forholdsregler bleve tagne, der ved deres Følger kun gjorde Ondet værre. — Det første Offer for Koleraen var en personlig Bekjendt af mig, en Engländer ansat ved Gasverket. Kl. 10 om Formiddagen blev han syg og døde om Efttermiddagen Kl. 4. Lægen, der var tilkaldt, samlede endel Kolleger og holdt Raadslagning; om Aftenen samledes Kommunalraadet, og næste Morgen tidlig underrettede en Bulletin Byens Beboere om Koleraens Tilstedeværelse iblandt dem og angav samtidig de Praeservativer, som ansaaes hensigtsmæssige mod Smitte. Oplagene af Frugt og Grøntsager paa Torvene bleve strax konfiskerede, og videre Indførelse strengt forbudt. Beboerne begyndte at flygte, men kom ikke længere end til Provinzens Grænse, idet Naboprovinserne alt havde affæret sig og organi-

seret en militær sanitær Kordon, som snarest sendte de Flygtende under Militærbedækning til deres Udgangssted. Alle Jernbane- og Dampstedsforbindelser vare afbrudte, selv Postgangen var for et kortere Tidsrum standset. — Kl. 12 Middag vare alt 20 døde af Kolera. Nogle Dage efter vare Hospitalerne fulde af Syge; men der var desuagtet altid Blads til flere. Det var, ligesom et Forsyn sørgede for, at der altid døde ligesaa mange af de tidligere indbragte Patienter, som nye tilkom, hvilket ikke undlod at vække en vis Opmærksomhed. Følgen heraf var, at man negtede at udløse nye angrebne Syge til Hospitalerne. Kommunalraadet satte sig i Begyndelsen derimod, men da Sygevoغنens Konduktor og hans uadstillelige Ven Politikommissæren tilsidst bleve antastede og nær vare blevne lynkede, ændrede Kommunalraadet sine Forordninger, og det blev tilladt Lægerne at tilse de Syge i deres Boliger. Skrakken var imidlertid i stadig Stigen, og en af Politiets Læger kneb ud. Den almindelige Opmærksomhed vedblev at være henvendt paa, at naar en Syg blev anmeldt, døde han gjerne en Time efter at have taget den af Lægerne ordinerede Medicin. Det syntes dernæst, at Politiet havde sikker Underretning om saadanne Syges uundgaaelige Død, idet Kommunens Sigvogn som oftest kom tilstede, før Patienten havde uandæet, og Ruffen, indtil saadant var steet, tog sig en Antikolerasnap's i nærmeste Drifkebod.

Skrakken hos Befolkningen viste derfor visse Symptomer paa at ville vende sig til Forbitrelse mod Dyrighed og Læger. Følt døde i Hundredevis, men endnu vidstes ikke en eneste Angreben at være helbredet, eller maatte rettere sagt at være undgaaet Døden. Da indtraf en Dag et Tilfælde, som endnu mere forbitrede Gemytterne. Da Antallet af Læger efterhaanden viste sig utilstrækkeligt, udsendte Kommunalraadet Kommisærer, forsynede med Medicin, til de Huse, hvorfra nye Tilfælde vare anmeldte. Disse Kommisærer havde imidlertid ikke Lægekundskaber, og da mange Syge bleve anmeldte, som ikke havde Kolera, fik de selvfølgelig ogsaa Medicinen, som var bestemt for Kolerapatienter. Hos en Kone, hvis Mand var bleven anmeldt som syg, indfandt en Kommisær sig som sædvanlig med al ønskelig Hurtighed, medbringende den kommunale Medicin. Konen vilde imidlertid ikke tillade Kommisæren at give Manden Medicinen, men paastod at ville gjøre dette selv. Kommisæren forlod derpaa Huset, men anbefalede Konen endelig ikke at vente for længe med at give Manden Medicinen. Den mistænksomme Kone tyllede den imidlertid i en Hund, som kort efter døde. Da Sigvognen kom, blev paa Kommisærrens Forespørgsel om Liget den døde Hund kastet ned i Hovedet paa ham og Husets Dør barrikaderet. Som en Løbeild gif den Eftermiddag Fortællingen om den kommunale Medicins Virkninger gennem Byen, — hvis Beboere ved lignende Forsøg med Dyr fik sin formentlige Mistanke bekræftet, og da Sigvognen samme Dag i vild Flugt tjørte forbi, bleve døde Hunde og Katte slynge i Hovedet paa de sikkert uskyldige Ruffe.

Det omtales som virkelig bevist, at man, for at forhindre Epidemien

i at gribe om sig, troede det rigtigt at forgive de Ulykkelige, som bleve angrebne. Mange Hundreder, som kunde været frelst, skulle saaledes være bleve opofrede. Hvem skalde man give Skylden? Regjeringen, Kommunalraadet eller Lægerne? Det kunde man ikke afgjøre. Man formodede dog, at det var Kommunalraadet, hvori der sidder mange uvidende Mænd, som under almindelige Forhold kunne være gode Borgere, men hvis Evner, Fæder og Kundskaber slet ikke staa i Forhold til det Ansvar, der ved en saadan Leilighed paahviler dem. Det Ene med det Andet gjør, at Forholdene ingenlunde forbedre sig. De Syge anmeldes ikke mere, men holdes skjulte; man tror ikke Lægerne, mod hvilke der derimod herfter megen Forbitrelse, saaledes at der f. Ex. igaar blev forsøgt Attentat mod to Saadanne, hvoraf den ene fik en Kugle i Halsen og den anden et Knivstik i Siden i det Dieblit, han forlod Sygehøvelset. Der foreskalder hjertefjærende Scener ved Flytningen af Kolera-syge til Lazaretet, og det gjør ikke Forholdene hyggeligere, at Eigene brændes, ikke i Ovne, men paa store Kiste. Murmestrene fremtraadte forleden for Kommunalraadet og gjorde opmærksom paa, at hvis Forbindelsen med Cordoba ikke blev aabnet og Kalk atter bragt tilstede, vilde 5000 Murerere og deres Haandlangere om faa Dage drive om paa Gaden uden Arbeide. Rignende Forestillinger fra andre Haandverkere og fra Fabrikkerne gjorde dog, at Nationalregjeringen beordrede Forbindelsernes Aabning igjen mellem Provinserne.

— Brüssel, Hovedstaden i Belgien, er nylig sat i Telefonforbindelse med Paris. Afstanden er 350 Kilometer, over 200 engelske Mile.

— De græske Landstaber Messenien, Arkadien og Lakonien producerer aarlig 50,000 Tons Korinthær og 7000 Tons Figen foruden andre Produkter.

— „Nedesnæs Amtstidende“ ophæver, med Henviisning til en Artikel der i sin Tid har staaet i „Skillingmagazin“, at den i Risør nylig afdøde Skibsrheder Carl Ludvig Steen var den første norske Koffardikaptein, der seilede forbi Kap Horn; hans Skib hedte „Fornjøth“. Han blev 70 Aar gl.

— Til Folkemødet paa Lillehammer den 26de Januar havde der samlet sig omtrent faa mange Mennesker, som Eriksens Sal kunde rumme. Af Amtets Storthingsmænd vare alle tilstede undtagen Mustad, der antagelig var forhindret ved Justitskommitteens Møder i Anledning af Fyrnsagen.

Som Dirigent fungerede Kjøbmand Th. Lunde i Lillehammer.

W. Konow fra Hedemarken aabnede Diskussionen om „Menighedsraad og Menighedsråder“ i et forholdsvis kort Foredrag, hvori han gennemgik de vigtigste Punkter i Regjeringens Proposition om Sagen. Han udtalte sig bestemt imod Forslaget. De tilstedeværende Storthingsmænd fra Amtet opfordredes derefter til at udtale sig.

W. S. Dahl vilde som Lagtingsmand ikke udtale sig videre om Sagen. Saa meget kunde han dog paa Forhaand sige, at han ikke kunde stemme for den kongelige Proposition. Men det var Odelsktingets Beslutning, han i

Tilfælde havde at befatte sig med; og dog troede han ikke, at nogen saadan iaar vilde indkomme for Lagthinget.

Blekastad var principielt ikke imod Loven, men for at kunne gaa med paa den maatte han kræve friere Stemmeretsregler. En Bestemmelse om, at naar nogen gav „Forargelse i Lære,“ troede han ikke burde findes i Loven, da den let vilde give Anledning til Forsølgelse. Han maatte ogsaa kræve Sikkerhed for, at Minoriteter ikke blev forurettede og maatte derfor som Betingelse for sin Tilslutning til Loven kræve Sognebaandets Løsning og Afgang til at oprette Frimenigheder.

D. Kind udtalte sig i samme Retning, idet han tillagde, at der muligens ogsaa var andre, men mindre væsentlige Ting, han vilde have Forandring i.

Førstad stillede sig noget venligere til Forslaget, men vilde han ogsaa have Sognebaandsløsning og Afgang til at danne Frimenigheder.

Ullman tog derefter Ordet for i et længere Foredrag at rette et meget voldsomt Angreb paa Forslaget, som han nu stillede sig bestemt imod. Belært af det sidste Mars Foreteelser turde og vilde han ikke give en Majoritet Afgang til at øve aandelig Kontrol over en Minoritet. Deraf vilde kun flyde Forkjætring og Forsølgelse. Naar selv en Mand som Chr. Bruun i den Grad kunde forkjætre, som nylig steet med Taleren, da vilde denne sige stop. Først naar det norske Folk var blevet mere tolerant og overbærende med anderledes tænkende, vilde han gaa med paa en Lov om Menighedsraad.

Herpaa svarede nu Bruun, at naar Ullmann tillod sig at kalde Jesus Guds Søn, men ikke Gud, da vilde Taleren have Ret til at sige, at Ullmann stod paa Grænsen af Fritænkteri.

Mellem de to sidste Talere og Bullum, Konow, Skard, Bohn, Anker m. Fl. udspandt der sig en meget voldsom, men ogsaa meget interessant Debat, hvortil hele Dagen gik med. I denne sagde blandt andet Ullmann, at hvad han nu var mest bange for her i Landet, var Østvederne, og dem vilde han modarbejde af sin hele Sjæl. Førstad udkastede den Bestyrdning mod det „rene Venstres ledende Mænd,“ at de viste „Foragt for Bondens Tankegang.“ Herimod nedlagde Konow, W. S. Dahl og Blekastad Protest.

Uagtet det paa Forhaand var vedtaget, at Bifalds- og Mishagshyringer ikke maatte taales, kunde Publikum dog ikke altid styre sig, men begyndte flere Gange at klappe og raabe Bravo. Dette var især Tilfældet ligeoverfor Ullmann og Førstad. („Gjøviks Blad“).

— Det smukke Relief, hvoraf vi levere et Billede i dette Nummer af „For Hjemmet“ udførte Billedhugger Thorvaldsen i Aaret 1840 til Alterbillede for Stavreby Kirke i Danmark. Martin Hammerichs Beskrivelse over Billedet lyder saaledes:

„Gjennem det buede Vindue i Herberget ser man Ranken af en Vinstok og Toppen af et Palmetræ udenfor: det var Aften, men er ikke mørkt

endnu. Den Opstandne sidder ved Nadverbordet, med Blikket vendt mod Himlen og med oprakt høire Haand, velsignende Brødet, som han vilde bryde; paa hans Hænder og Fod sees Naglegabene. De to Disciple har reist sig fra deres Bænke; den Yngre knæler ned, med foldede Hænder, i Fortrøstning og Tro; den Eldre, med Hænderne korsvis over Brystet, staar og stirrer paa Mesteren i Gjentjendelsens Andagt: man kan ligesom se endnu, hvor „Hjertet brændte, da han talde til dem paa Veien.“ Billedet er 2 Alen høit og $2\frac{1}{2}$ Alen bredt.“

— Det siges, at General B. F. Butler i sin Tid havde kjøbt 27,000 Acres Land i Polk County i Minnesota, og at han nu har byttet det bort for fast Eiendom i Chicago, som taxeres for \$121,500.

— Et Skib som bl. A. havde 44 Strudse ombord, landede nylig i Galveston, Texas. Strudsene kom fra Natal, Afrika, og var bestemte for „Strudsfarme“ i Kalifornien.

— Det fortælles, at en Skolegut nær Vandalia, Ill., nylig er død som Følge af, at han havde drukkit en Slurk af Blækhuset. Doktoren sagde, at den Sort Blæk indeholdt en dræbende Gift.

— John Albertson, som nylig døde i Norton, Ny Skotland, 105 Aar gammel, var en af de ældste britiske Soldater og formodentlig den sidste af dem, som havde deltaget i Slaget ved Abukir for 90 Aar siden; han stal ogsaa have været med ved Trafalgar og Waterloo.

Dødsninger til No. 6.

Gaade No. 277. Bomuld.

Rebus No. 21. Sir between friends I understand your overbearing disposition; a man even with the world is above contempt, whilst the ambitious are beneath ridicule.

Rettelser. I 5te Hefte Side 155, 7de Linie ovenfra staar. Det hændes, læs: Det hænder. Paa samme Side, i 12te Linie nedenfra: Anførselstegnet ved Begyndelsen af 12te Linie nedenfra udelades.

„**For Hjemmet**“, et Tidsskrift for nyttig og underholdende Læsning, udfommer to Gange om Maanedes, (omtrent den 15de og 30te) og koster \$2.00 (til Europa \$2.25) om Aaret i Forstud; 7 forudbetalte Exemplarer sendes et Aar for \$12.00.

Adresse:

K. Thronsen, Box 1014, Decorah, Iowa.

Indhold: Jesus og de to Disciple i Emmaus (med Billedet). — Haandverker-Liv paa Kristi Tid. — En mærkelig Kofftøle. — Seet ved Ugs. — Kong Hane. — En besynderlig Proces. — Vor Tids regjerende Fyrster, ordnede efter Alderen. — Forskjellige Slags Notitser. — Dødsninger.

R. F. B. Portman,
Attorney at Law, Real Estate

AND
LOAN OFFICE,

PHELPS BUILDING, - - - - - **DECORAH, IOWA.**

G. R. WILLETT,
N. WILLETT.

ESTABLISHED
A. D. 1857.

Willett & Willett,

ATTORNEY'S AT LAW,
DECORAH, - - - - - **IOWA.**

H. P. JOHNSON, Sadelmager

handler med

Sadler, Svøber, Bidfler etc.,

forfærdiger i sit eget Værksted efter Bestilling alle Slags Puder, Sæleringe etc.

Decorah, - - - - - **Iowa.**

RUTH BROTHERS,

DECORAH, IOWA,

handler med Stangjern, Spiger og Glas, Koge- og Kaffeovne samt Kobber- og Blikvarer, Gaardsredskaber og Værktøi, Bygningsmaterialier, saasom Binduesglas, Døre, Blinds, Bygningspapir, Blyhvidt og Nie.

Kobber- og Blikvarer repareres. Sagrender forfærdiges til billige Priser.

R. F. GIBSON,

JUSTICE OF PEACE AND NOTARY PUBLIC,

REAL ESTATE, INSURANCE and COLLECTION,

DECORAH, - - - - - **IOWA.**

Afhandlinger og Fortællinger (6 ældre Hefter af „For Hemmet“) sendes for 25 Cts. (halv Pris); **Solvtalvisen og den guldne ABC** (to ældgamle kristelige Folkefange) i et lidet Hefte, 10 Cts. Adresse:
K. Thronsen, Box 1014, Decorah, Iowa.

Photograph-Galleri.

Undertegnede har just udfyret det Photograph-Galleri, som før eiedes af N. W. Adams, med de nyeste, forbedrede Instrumenter og er beredt til at levere Billeder af bedste Slags. Alt Arbejde garanteres. Et smukt Udvalg af Billedrammer, Photograph-Albums og Chromo-Billeder anbefales.

D. G. Brolaug.

Joe Both fra Sioux City, Assistent.

Ovenover H. M. Smiths Store, - - - - - Decorah, Iowa.

S. O. Wilson, MERCHANT TAILOR,

ALL WORK GUARANTEED.

Water Street, - - - - - **Decorah, Iowa.**

HALL & BAKER,

LIVERY and FEED STABLE,

Corner of Washington and Main Streets by the Bridge,

DECORAH, - - - - - **IOWA.**

For **CANG SAWED LUMBER** and
North-Western **Barb Wire**

—Go to—

Ed. Riley, FLEMMINGS LUMBER YARD,
On Lower Broadway, - - Decorah, Iowa.

L. M. ENGER,
CITY : SHOE : STORE,

handler udelukkende med

Skotski. Godt Assortment.

Forespørgsler pr. Post besvares hurtigt. — Lettere Varer kan sendes i Posten.

☛ Varer af større eller mindre Vægt kan sendes C. O. D. pr. Express, naar man opgiver Express Office.

Med Ordres maa følge noiaagtigt Maal af Fodens Længde og Bredde i Tommemaal.

Adresse: **L. M. Enger,**

Decorah, Iowa.

I. L. Taylor, Resident Dentist.

Speciel Omhu anvendes paa Bevarelsen af de naturlige Tænder. Nye Tænder indsættes saabel paa gamle Rødder, som i Måbninger, hvor ogsaa Rødderne er borte. Tænder indsættes uden Indfatning, om det ønskes. Alle Gummi-Elastikums- eller Rubber-Plader overtrækkes med Guld til Forebyggelse af skarpe Vedster og anden Uleilighed. Alt Arbejde fortrives at give Tilfredsstillelse.

Office over BEN BEARS Clothing Store, Decorah, Iowa.

Tordenstjolds Biografi samt en Rejsestiftelse fra det hellige Land findes i 29de Bind af „For Hjemmet“. Sendes portofrit for \$1.00.

K. I. HAUGEN.

Dealer in

GENERAL MERCHANDISE,

Decorah, - - - Iowa.

Decorah Business College

tilbyder et omfattende praktisk Kursus for \$30.00 (Terminens Længde efter Enhvers Behov). Man kan begynde naarsomhelst hele Aaret igjennem, og Skolen har ogsaa en Klasse for Damer. Bestyreren er en Bogholder med 35 Aars Praxis. Skolens 9de Aars - Cirkulær sendes til Enhver, som derom henvender sig til Bestyreren

JOHN R. SLACK.

Hegners Mobelmagazin

har et smukt Udvalg af alle Slags saavel elegante som simplere Mobler til Moblering af Stadsværelser, Dagligværelser og Sovneværelser; elastiske Sengebunde, Lænestole, Gynge stole, Borde, Speile og ellers Alt, hvad man pleier at finde i en velforsynt Møbelhandel. Indtil Videre vil jeg give 5 pC. Afslag af de sædvanlige Priser, og alle Kjøbere behandles ligt. Uslag mig et Besøg, førend du kjøber andetsteds.

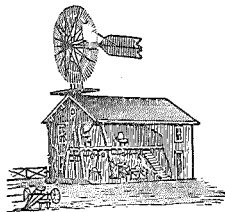
Mine Møbelrum er et Kvartal Nordvest fra Milwaukee & St. Paul N. N. Depot. Chs. Hegner.

A. C. Smith, M. D., Dien- og Dre=Læge.

DECORAH, - - - IOWA.

Halladay's Standard Geared & Pumping

WIND MILLS,

Feed Mills, Pumps of all Kinds,
as and Steam Fittings.

Satisfaction Guaranteed.

A. A. CHANDLER,

DECORAH, - - - - - IOWA.

Established

a. d. 1856

PIONEER DRUG STORE

OF WINNESHEIK COUNTY.

E. I. Weiser, Druggist.

Drugs, Medicines, Paints, Oils, Wall Papers, Books etc.

Decorah, - - - Iowa.

Synodens Boghandel

er forsynet med Bibler, Nye Testamenter, Psalmebøger, Skolebøger, Andagtsbøger og anden kristelig Literatur. Katalog sendes frit.

Bogbinderiet anbefaler sig til Indbinding af Bøger, Tidsskrifter etc., saavel i finere som simplere Bind.

Adresse: Lutheran Publishing House, Decorah, Iowa.

F. P. Johnson, ATTORNEY AT LAW,

Office over Winnesheik County Bank, - - - Decorah, Iowa.

G. I. Wendling,

forhærdiger

Saleshevoque og Buggier
og forovrigt alle slags Kjoretoier efter Bestilling.
Reparationer udføres.

Berksted paa Hjørnet af Washington St. og Broadway.

Decorah, Iowa.

182.

1887.

J. J. MARSH,

Decorah, Iowa,

keeps a full line of the leading farming implements. You will find at his warehouse the **Buckeye** Seeder, the **Eagle** Adjustable Harrow, the **Acme** pulverizing Harrow, the **Champion** and **Brown** Corn Planter, the **Haworth** and **Brown** Check Rowers, **Mowers** and **Binders**, Ellwood and Thompson Corn Plows, Horse Hay Rakes of all kinds, **Studebaker** Wagons, and **Buggies**, **Deere**, **Grand detour**, and **Norwegian** Plows, Horse Corn Stalk Cutters, Feed Grinders, Shellers and cet.; also keeps the best quality of binding twine.

I do not keep any traveling agent.

Please call, examine goods, and get prices. My Motto: not to promise more than I can do, and do all I promise.

J. J. Marsh.

CITIZENS SAVINGS BANK,

Winnebago Street, - Decorah, Iowa,

organiseret under Staten Jovas Love, den eneste Sparebank i Winnesheit County, driver almindelige Banksforretninger, vælger Pengaanvisninger ved Berler eller Post-Ordre paa alle Steder i Norge og Sverige til labente Priser.

Rente tilstaaes paa Indskud.

Der udstædes rentebærende Bantbøger, hvori til enhver Tid indskrives Indskud, smaa eller store, og der tilstaaes 4 pro Cent aarlig Rente, som betales 1ste Januar og 1ste Juli af alle Beløb, som da staa i Banken. Renten bliver adderet til Indskuddet eller kontant udbetalt til Indskuderen efter Behag. Indskud kan udtaages igjen naar som helst. „En Daler sparet er en Daler vunden“, og der er ingen bedre Raabe at gjøre dette paa end at indsaette den i en trygg Bank.

500 Indskud ønskes, store eller smaa. Penge til hvilket som helst Beløb ublaanes mod betryggende Sikkerhed.

George Phelps, Præsident.

C. W. Burdick, Kasserer.

R. F. B. Fortman, Vice-Præsident,

G. J. Curtin, Assistent-Kasserer.

Korsk Skredderwerksted.

LEE BROTHER'S,

Merchant Tailors.

Et godt Udvalg af importerede Tøier findes altid paa Oplag, og alt Arbeide forsitres at være af bedste Slags.

Berksted i Water Street, skraas over for Winnesheit House, Decorah, Iowa.